

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Andra Kammaren.

N:o 5.

Fredagen den 27 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Vid föredragning för vederbörlig remiss af Kongl. Maj:ts i senaste sammanträdet bordlagda proposition till Riksdagen angående ändrade bestämmelser rörande villkoren för varors kringförande till försäljning begärdes ordet af

Herr Sjöberg i Stockholm, hvilken anförde: Herr talman! Jag tillåter mig att några ögonblick fördröja remissen af Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning. Uti redogörelsen för gången af ifrågavarande lagstiftningsärendet finnas upptagna de särskilda moment, som äro bestämmande för behandlingen af frågan i sin helhet. Der har särskildt anmärkts, huru som Riksdagen år 1878 i skrifvelse till Kongl. Maj:t med mycken styrka framhållit de många olägenheter, som följde af den utländingar då medgifna rätt att idka handel i riket. Denna Riksdagens skrifvelse blef i vanlig ordning utställd till vederbörande myndigheters utlåtande; och i det utlåtande, som kommerskollegium afgaf, föreslogs bland annat, och det anhåller jag att särskildt få fästa uppmärksamheten på, att, derest utländing gjorde sig skyldig till idkande af obehörig handel, skulle detta medföra förlust af de varor, han olofligen hölle till salu. Kongl. Maj:t fann icke godt bifalla detta förslag i hela dess vidd, utan det förklarades i kongl. förordningen den 20 juni 1879, som innefattade ändring af vissa paragrafer i 1864 års näringsfrihetsförordning, att vederbörande åklagare endast skulle ega rätt att lägga beslag på så stor del af varorna, som kunde anses erforderlig till säkerhet för gäldande af de böter och ersättningsbelopp, som kunde komma att ådömas. När nu böterna voro bestämda att utgå med minst fem och högst femhundra riksdaler riksmünt, behagade herrarne finna, att det skulle behövas en alldeles ovanlig divinationsförmåga hos vederbörande åklagare, för att kunna fatta det rätta måttet af det gods, på hvilket beslag borde läggas.

I det utlåtande, kommerskollegium afgifvit öfver Riksdagens skrifvelse den 1 maj 1886 i detta ämne, har kommerskollegium särskildt fäst uppmärksamheten på nyssnämnda förhållande, och detta har haft den följd, att Kongl. Maj:t, på sätt af den förevarande propositionen inhemtas, ansett, att en ifrågasatt ny för-

fattning angående näringsfriheten bör innehålla, bland annat, att samtliga varor, som af utländing oloffigen till salu hållas, skola vara förverkade. Äfven i fråga om fördelningen af böterna och det förverkade godset har Kongl. Maj:t bifallit hvad kommerskollegium derutinnan föreslagit. Men här vid lag förekommer den omständighet, att, såvida man vill vinna det mål, som är önskvärdt, ehuru det förmodligen aldrig fullständigt kan uppnås, nemligen att förekomma det obehöriga kringflackandet af åtskilliga s. k. handelsmän, så måste den nu af mig omförmälda föreskriften kunna tillämpas äfven på inländska handlande, hvilket kollegium också föreslagit. Det ligger nemligen i uppenbar dag, att, om man förbjuder utländing att drifva gårdfarihandel, en sådan handel i alla fall kan bedrivas så, att utländing är förlagsman, eller den verkliga varuegaren, och har en svensk man, som idkar handeln för hans räkning.

Det är ur sådan synpunkt och med särskild hänsyn till den omständigheten, att vår landtpolis i allmänhet icke kan sägas uppfylla sin bestämelse — ty det ligger i sakens natur, att den i vissa delar af riket icke kan tänkas utöfva en verksam polisuppdrag — som jag håller före, att, så vida man skall ernå det eftersträfvade målet att i möjligaste mån inskränka den så allmänt öfverklagade gårdfarihandeln, icke kan användas något verksamare medel, än att de varor, som vid sådan handel oloffigen hållas till salu, skola, ehvad handeln utöfvas af utländing eller svensk man, vara förverkade och underkastade beslag. Ett sådant stadgande står för öfrigt i full öfverensstämmelse med hvad som finnes stadgadt i vissa andra, med det nu förutsatta jemförliga fall, såsom till exempel i fråga om varor, som oloffigen införas i riket eller som man på annat sätt söker att undandraga vederbörlig kontroll och beskattning. Äfven jag inser, att det är möjligt, ja, till och med sannolikt, att icke ens en sådan påföljd af olofflig gårdfarihandels bedrivande kan vid alla tillfällen vara verksam; men jag föreställer mig likväl, att blotta möjligheten af denna påföljd är den verksamaste, som för det antydda ändamålet kan utfinnas, och att man sålunda icke bör underlåta att använda densamma. Äfven i fråga om några andra stadganden, såsom t. ex. rörande skyldigheten för den, som söker tillstånd att få kringföra varor till försäljning, att ställa borgen för de böter och ersättningsbelopp, som kunna blifva honom ådömda, skiljer sig nu ifrågasvarande förslag från det af kommerskollegium i ämnet afgifna, enär föreskrift om ställandet af sådan borgen icke skulle vara behöflig af den orsak, att Kongl. Maj:t uppställt som regel, att utländing skulle förbjudas att kringföra varor. Jag lemnar derhän, om icke det vore bättre att tillåta utländingen under lagbestämda former att utöfva en sådan handel, än att han skall försöka att kringgå lagen, på sätt jag redan antydt. Det är dervid också en annan omständighet, mine herrar, som här vid lag har sin ganska stora betydelse, nemligen att på grund af våra med flera länder ingångna traktater utländingen är stald i full paritet i fråga om handel och näringar med rikets egna innebyggare; och det före-

faller mig, som om ett sådant mot utländing af hvilken nationalitet som helst rigtdadt förbud, hvilket gör en så väsentlig skilnad emellan utländingens och den svenske mannens rätt i berörda hänseende, möjligen kan medföra vissa obehag; och i alla händelser torde ur sjelfva sakens synpunkt det i fråga satta förbudet icke vara lämpligt.

Vidare har i fråga om den mycket öfverklagade s. k. realisationen af varor föreslagits, att konungens befallningshafvande skulle ega att för berörda handelsrättighets utöfvande bestämman en afgift af minst tjugofem och högst femhundra kronor i mån af en sådan rörelses omfattning, hvilken åter skulle bedömas efter den uppgift om det tillämnade antalet försäljningsdagar och den förteckning å varulagret, som borde bifogas anmälan hos vederbörande länsstyrelse. Men om nu denna förteckning befunnas origtig, skulle då sökanden vara förfallen till ansvar för bedrägeri, hvilket enligt statsrådsprotokollet i ämnet antagits såsom gifvet? Att i allmänhet angifva hvad förteckningen bör innehålla, är redan ganska svårt, men någon specifikation öfver varulagret kan det naturligtvis icke blifva tal om, utan torde detta i allmänna ordalag få beskriivas. Icke heller torde man begå någon orättvisa emot herrar gårdfarihandlande, om man föreställer sig, att varuförteckningen uppgöres så, att afgiften må kunna inskränkas till minsta möjliga belopp. Men under sådana förhållanden skulle en domstol enligt mitt förmenande svårigen kunna fälla till ansvar den, som tilltalats för ofullständiga eller mindre tydliga uppgifter i berörda afseende. Dessutom är det en annan omständighet, som jag ur rent konstitutionel synpunkt vill påpeka. Hufvudgrunderna i förslaget hafva nemligen väl meddelats Riksdagen, men blott, om jag så får säga, till påseende, för yttrandes afgifvande, med fasthållande af grundtanken, att frågan i sin helhet gäller en rent administrativ författning. Kongl. Maj:t skulle således ega att i administrativ väg bestämman en beskattning, men Kongl. Maj:ts befogenhet härutinnan förefaller mig, lindrigast sagdt, högst tvifvelaktig. Dessutom kan jag icke finna annat, än att den föreslagna afgiften står i strid med gällande bevillningsförordnings 9:de § mom. C samt § 8 i instruktionen för taxeringsmyndigheterna, i hvilka lagrum äfven en sådan handelsrörelse som den ifrågavarande omtalas. Om nyss berörda föreskrift kunde genomföras och komme att motsvara det åsyftade ändamålet, vore visserligen godt — jag har nemligen lärt mig, det man icke bör hysa någon som helst ömhet för detta slags handelsmän, utan tvärtom låta dem känna allt möjligt tvång — men jag är dock tveksam i nu anmärkta afseenden.

Jag vill sluta detta korta anförande med att erinra, huru som först under det nu varande representationsskicket hörts klagomål öfver alla de olägenheter, som utländingars rätt till idkande af handel här i riket skulle medföra, hvaremot vid 1859—1860 årens riksdag, — om jag ej missminner mig, — rikets ständer ingingo till Kongl. Maj:t med en framställning, i hvilken mycket starkt betonades, huru kringskuren utländingens rätt att idka näring här i landet var, och på det kraftigaste framhöll önskvärdheten af, att

Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huru vida icke författningarne i ämnet kunde underkastas den förändring, att ifrågavarande förhållanden hos oss ordnades på samma frisinnaade sätt som i utlandet. Så, mine herrar, kunna åsigtorna vexla.

Jag anhåller, att detta yttrande måtte bifogas remissen till vederbörande utskott.

Vidare yttrades ej. Den kongl. propositionen, jemte herr Sjöbergs i anledning af densamma nu afgifna yttrande, remitterades härefter till lagutskottet.

§ 2.

Föredrogos men blefvo ånyo bordlagda statsutskottets utlåtande och memorial n:is 16 och 17, samt lagutskottets utlåtanden n:is 4, 5 och 6.

§ 3.

Företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:r 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel.

*Angående
anslag till
kommers-
kollegium.*

I *punkten 1 mom. a)* af detta utlåtande hemstälde utskottet, att Riksdagen måtte, på det Kongl. Maj:t må komma i tillfälle att med samma belopp som för innevarande år tilldela kommerskollegiets ledamöter samt dess i stat uppförde embets- och tjänstemän, med undantag af fyra kanslistor, tillfällig löneförbättring under år 1888, på extra stat för år 1888 anvisa 7,640 kronor.

Häremot hade inom utskottet reservation anmälts af herrar *Petersson* i Runtorp, *Pehrson* i Törneryd och *Liss Ol. Larsson*.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Petersson* i Runtorp: Då jag reserverat mig mot denna punkt, ber jag att också med några ord få angifva skälen därför. Jag vill då först vända mig mot det i momentet förekommande uttrycket »tillfällig löneförbättring» at kommerskollegiets embets- och tjänstemän. Det är icke något annat än en omskrifning af det gamla vanliga ordet »dyrtidstillägg». Men jag tror, att tiden är inne, då icke vidare bör talas om vare sig dyrtidstillägg eller löneförbättring. Då dyrtidstilläggen beviljades, var det andra, dyrare tider än nu. Visserligen lär det icke gå för sig med ens att få rättelse härutinnan; åtminstone kommer det icke att gå så raskt som då dyrtidstilläggen medgäfvos. Men jag tror, att man måste ställa så till, att inkomster och utgifter stå i förhållanden till hvarandra, samt att man derföre bör gå tillbaka och ställa lönerna i proportion med priset på lifsförnödenheter. Det är skälen, hvarför jag reserverat mig mot denna punkt och yrkar afslag derå. Jag beklagar, att saken

först träffar kommerskollegiets tjänstemän; men det är icke mot personerna, som jag uppträder, utan mot sjelfva principen, och jag anser, att åtminstone Andra Kammaren bör visa, att det icke går an att längre förbise de ändrade tidsförhållandena. Nödvändigheten att öka lönerna framhölls starkt på sin tid på grund af de då högt uppdrifna lefnadskostnaderna och penningvärdets fall. Men nu hafva förhållandena blifvit omvända, och vi måste, såsom sagdt, derföre gå tillbaka i detta hänseende. Den öfriga delen af svenska nationen har fått låta sig nöja med och rätta sig efter ändrade prisförhållanden, och så få väl äfven våra embets- och tjänstemän göra.

På dessa skäl yrkar jag afslag å det föredragna momentet a).

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Den siste talaren brukar ofta söka göra en liten fråga till en stor, och så har han äfven gjort nu. Saken gestaltar sig emellertid ingalunda så, som han vill framhålla den. Här är det alls icke fråga om några dyrtidstillägg, utan saken är helt enkelt den, att Kongl. Maj:t nu likasom vid flere föregående riksdagar gjort framställning om rättighet att använda löner efter ledigblifna eller ledigblifvande tjänstebefattningar i kommerskollegiet till fördelning på der kvarvarande embets- och tjänstepersonal, men hvilken på samma gång fått sig ålagd de göromål, som förut tillhört de icke tillsatta befattningarna. Då sålunda den inom kollegiet anställda personalen fått underkasta sig den ökade tjänstgöring, som vållats dem genom de indragna tjänsterna i samma verk, tror jag verkligt, att man saknar skäl att motsätta sig hvad Kongl. Maj:t här föreslagit. Kongl. Maj:t har ju rätt att tillsätta dessa ledigblifna, men obesatta tjänster, och jag föreställer mig, att ett begagnande af denna rätt skulle vara vida mer förtjent af klander än Kongl. Maj:ts begäran att få disponera lediga lönebelopp till ersättning åt tjänstemän för ökade göromål.

Ser man på den utskottsutlåtandet vidfogade tabellen, finner man, att kommerskollegiets tjänstemän, äfven om de erhålla den nu föreslagna löneförbättringen, likväl befinna sig i en sämre ställning än deras vederlikar i andra arbetsverk, och detta i ännu högre grad vid betraktande af att de, i olikhet med andra statens tjänstemän, icke på grund af dessa löneförbättringar ega rätt till högre pension.

Slutligen vill jag erinra, att det här antagligen gäller ett anslag endast för denna gången, enär det är temligen sannolikt att frågan om kommerskollegiets reglering vid nästa års riksdag skall vinna sin lösning. Vid sådant förhållande skulle det, tycker jag, se ganska besynnerligt ut, om kammaren nu afslog Kongl. Maj:ts framställning; och då jag icke kunnat finna några talande skäl anförda för ett sådant beslut, yrkar jag bifall till hvad statsutskottet i denna punkt hemställt.

Herr Petersson i Runtorp: Att ett skäl för bifall till utskottets hemställan skulle ligga deri, att kommerskollegii tjänste-

*Angående
anslag till
kommers-
kollegium.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
kommers-
kollegium.*
(Forts.)

män borde erhålla samma löneförmåner som motsvarande tjänstemän i andra embetsverk, kan jag icke förstå, ty om dessa erhållit för höga löner, bör man väl därför icke afstå från att göra en besparing, der en sådan är möjlig. Det rättaste vore väl att nedsätta lönerna äfven för statens öfriga tjänstemän. Icke heller kan jag se något skäl till att höja deras löner därför, att de erhållit mera arbete, ty jag trodde, att, då man bestämde tjänstemännens antal, fördelade man också arbetet dem emellan och betalade dem, för att de skulle fullgöra allt det arbete, som dem kunde åläggas och icke särskildt för något visst arbete. I annat fall skulle man ju häri kunna finna anledning till afönande af extra tjänstemän. Jag kan således icke finna något skäl, som talar för att bevilja det begärda lönetillägg, och yrkar därför fortfarande afslag.

Hans excellens herr statsministern Themptander: Då chefen för civildepartementet för ögonblicket är upptagen af diskussionen i en annan fråga uti medkammaren, ber jag att i hans ställe få yttra några ord vid denna punkt.

Det förhåller sig, såsom af herr vice talmannen redan erinrats, så, att detta löneförbättringsanslag redan utgått under en lång följd af år eller allt sedan 1874 års riksdag. Såsom herr Nils Petersson också ganska riktigt anmärkte, utgingo till en början samtidigt inom statens öfriga embetsverk så kallade dyrtidstillägg, men, då för de öfriga embetsverken lönereregleringar sedermera skett, hvarigenom detta dyrtidstillägg uppförts på fast stat, är förhållandet med kommerskollegium, såsom herrarne alla veta, helt olika. Detta embetsverk befinner sig fortfarande i en undantagsställning, och de medel, Kongl. Maj:t haft att disponera för att bereda löner åt tjänstemännen inom detta embetsverk, hafva räckt till att bereda dem de förmåner, de för närvarande ega, endast derigenom, att åtskilliga indragningar af tjänster inom kommerskollegium på sista tiden egt rum. Men i trots häraf befinna sig kommerskollegii tjänstemän fortfarande i en undantagsställning i förhållande till sina vederlikar inom andra embetsverk, då de hvarken hafva fullmagter eller pensionsrätt. Detta förhållande eger åtminstone rum med det stora flertalet af dem, enär endast en eller annan af de äldste är försedd med fullmakt å innehafvande tjänst.

Efter de betydliga reduktioner af antalet tjänster, som egt rum, är förhållandet, att arbetet för de kvarstående betydligt ökat och att de äro ganska tråget sysselsatta. Kan det vid sådant förhållande vara någon rimlighet i att beröfva dem de förmåner, hvaraf de för närvarande kommit i åtnjutande och sätta dem i en sämre ställning än motsvarande tjänstemän inom andra verk? Då göromålens mängd långt ifrån berättigar till något sådant, måste väl detta vara en orättvisa! Dertill kommer äfven en annan omständighet nemligen, att, om en sådan åtgärd nu vidtages, skulle den sannolikt träffa kommerskollegium under sista året af dess tillvaro. Såsom herrarne hafva sig bekant, hvilat för närvarande hos Riksdagen till vidare grundlagsenlig behandling den af Kongl.

Maj: t väckta frågan om inrättande af ett nytt statsdepartement för jordbruk, handel och näringar; och då detta förslag antagligen förekommer till slutligt afgörande vid nästa riksdag, och organisationen af det nya departementet följaktligen skall träda i tillämpning redan med 1889 års början, så blifver, derest Kongl. Maj:ts nämnda proposition vinner bifall och vi således så snart skulle nå det länge hysta önskningsmålet om detta nya departement, år 1888 det sista året för kommerskollegii verksamhet. Kan det vid sådant förhållande vara rättvist och billigt att beröfva dess tjänstemän de löneförmåner, de för närvarande uppbära? För min del kan jag icke finna annat än att detta skulle vara en mycket stor oegentlighet.

Hvad angår herr Nils Peterssons skäl för reservationen, som jag får bekänna, att jag varit mycket nyfiken att få veta, så hörde jag honom nyss yttra, att det numera icke skulle finnas någon anledning att bibehålla de förhöjda lönerna för statens embets- och tjänstemän. Om nu också ett sådant skäl kunde finnas, så bör det väl icke föranleda till att vidtaga en anordning, som blefve en orättvisa mot tjänstemännen inom ett visst embetsverk. Anser man tjänstemännens löner under nuvarande förhållanden vara för höga, så bör man väl vidtaga åtgärder, som skola lika drabba alla tjänstemän, och icke nedsätta lönerna endast inom ett enda verk. En sådan nedsättning kan väl för öfrigt endast ske i mån af afgång, ty icke kan man väl beröfva de nuvarande tjänsteinnehafvarne deras löner? Ett sådant förfarande skulle åtminstone stå i rak strid mot allt hvad Riksdagen i sådant fall förut företagit sig, och jag hoppas, att Riksdagen hvarken nu eller framdeles frångår sin hittills följda praxis i det afseendet.

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten derpå, att, då statsutskottets utlåtande rörande sjetta hufvudtiteln före Riksdagens upplösning här i kammaren framlades, fans deri icke ett ord i sådant syfte, som reservationen nu afser, ehuru reservationer då äfven voro ledamöter af statsutskottet. Jag lemnar derhän, hvilka nytillkomna skäl kunna hafva föranledt den förändrade uppfattning, som framträder i den nu afgifna reservationen, men jag lemnar till kammarens bepröfvande, huru vida dessa skäl äro så tungt vägande, att de böra gifva anledning till ett beslut, som innefattar en hög grad af obillighet mot nu ifrågavarande tjänstemän.

Herr Jonsson i Hof: Efter herr statsministerns senaste yttrande kunde jag inskränka mig till att instämma med vice talmannen; men jag ber få tillägga några ord. Jag skall till en början instämma i herr Nils Peterssons åsigt, att tiderna icke nu särdeles lämpa sig för de höga löner, som på 70-talet åsattes, men längre kan jag icke följa honom, ty man har icke fria händer att göra de nedsättningar, man i förevarande fall skulle kunna vilja. Man bör icke vidtaga en åtgärd, som endast drabbar en liten del af statens embetsmän, under det man icke kommer åt det stora flertalet på den väg, som här är i fråga. Något mera orätt från Riksdagens sida kan man knappast tänka sig, än om Riksdagen

*Angående
anslag till
kommers-
kollegium.
(Forts.)*

Angående
anslag till
kommers-
kollegium.
(Forts.)

skulle göra sig skyldig till en sådan handling. Om tiderna äro dåliga och om man anser, att lönerna äro för höga för tjänstemän i allmänhet, välj då ett sådant sätt, som kan träffa alla likfornigt, men må man låta bli att vidtaga sådana åtgärder, som träffa det ringa fåtalet och som icke betyda något för statens hushållning, men deremot förnärmar tjänstemännens rättskänsla. Huru man än ser saken, så kan man icke finna något rimligt skäl för afslag å utskottets hemställan, till hvilken jag därför i likhet med herr vice talmannen yrkar bifall.

Herr Pehrsson i Törneryd: Det är icke af ett sådant skäl som herr vice talman antydde, som jag för min del biträdt en reservation i detta fall, och jag tror icke heller, att man kan hafva anledning att antaga något sådant från den första talarens sida. Det är icke derföre, att man velat göra små frågor till stora, som vi här uttalat en från utskottets afvikande mening; utan det är helt enkelt derföre, att man icke velat låta detta tillfälle gå obegagnadt förbi, utan att uttala en hos folket rådande ovilja mot att statens embets- och tjänstemän under nu rådande förhållanden skola fortfarande få uppbära de löner och pensioner de nu åtnjuta. Det är *detta* och icke något annat, som föranledt min reservation, och jag tillbakavisar hvarje antydning, den må komma från hvilket håll som helst, att jag sammanblandar frågor, som ingenting med hvarandra hafva gemensamt. Tvärt om har jag försökt att, så långt min förmåga räckt till, se hvarje fråga för sig sjelf.

Man har sagt: kan det vara rimligt att nedsätta lönerna för tjänstemännen i kommerskollegium, i synnerhet som det kanske är sista året som detta embetsverk finnes till. Jag frågar: på hvad sätt skall man gå till väga för att rätta missförhållanden, för att nedsätta lönerna, när man anser, att de äro för höga? Sättet att rätta missförhållandena, när det gäller att höja lönerna, det känner jag till; men huru man skall gå till väga i motsatt riktning, då sådant af förhållandena påkallas, är för mig något oklart, och jag har trott, att, för att åtminstone någon gång göra en början, man skulle kunna väcka frågan på tal. Här är ett sådant tillfälle, att man kan få uttala sig, en omständighet, som också bestämt mig för att icke vara med om utskottets förslag.

Man har tyckt det vara egendomligt, att då vid förra riksdagen icke någon reservation afgafs och utskottet bestod till största delen af samma personer som nu, man nu reserverar sig mot löneförhöjningen i fråga. För min del får jag tillkännagifva, att jag vid förra riksdagen icke var i statsutskottet närvarande vid denna frågas behandling; men jag har två gånger förut uttalat mig mot denna löneförhöjning åt tjänstemännen i kommerskollegium, och det må vara tillräckligt för att rättfärdiga min ståndpunkt i frågan. Jag sammanblandar den icke hvarken med frihandel eller med protektionism, utan jag ser den endast från billighetens och rättvisans synpunkt; och jag tror, att man på sådan grund kan motsätta sig denna löneförhöjning, som icke är annat än, hvad en föregående talare anført, ett dyrtidstillägg, som Riksdagen började

bevilja redan år 1874. Men just detta ordet *dyrtidstillägg* visar ju, hvarföre denna lönetillökning lemnats; och när de förhållanden icke längre ega rum, som betingade dyrtidstilläggen, måste det vara tillåtet att beakta detta och göra en framställning, som, när andra förhållanden, som påkallat att gå i den andra riktningen, inträffat, må befinnas berättigad.

Den siste talaren nämnde, att man, när man vill nedsätta embets- och tjänstemäns löner efter de förhållanden, som förefinnas, bör välja ett sätt, hvarigenom nedsättningen träffar alla embets- och tjänstemän lika. Jag vill gerna vara med härom, men tror icke, att det är lätt att finna ett sådant sätt. Jag skulle vara den ärade talaren tacksam, om han kunde gifva ett exempel på, huru man bör gå till väga för ett sådant måls vinnande. På senare tider har man vid riksdagen varit i tillfälle att inhemta, huru man kan gå till väga för att vinna gehör för en mening, som visat sig för vidtomfattande att genomföra, då man framlagt saken i sin helhet, och det är att taga saken bitvis. Härmed vill jag icke hafva uttalat något slags klander i detta hänseende. Men ett föredöme derutinnan har dock lemnats af regeringen sjelf, som har visat, att, då det icke var möjligt att genomdrifva på en gång en sak i dess helhet, det möjligen kan ske så att säga bitvis. Jag tror för min del, att detta sätt att gå till väga äfven vore det bästa för ästadkommande af en omreglering af tjänstemännens löner i antydda syftet, en sak, som måste på allvar ifrågasättas redan under nästa treårsperiod, enär deras löner, ja, äfven pensioner äro i allmänhet för höga. Tager man för mycket för sig på en gång, är fara värdt att man kommer att stanna vid blotta försöket.

Inom utskottet hade jag ett annat yrkande än det af den förste talaren gjorda. Jag ville der nemligen bifalla den lönetillökning, som från början lemnats såsom dyrtidstillägg, men deremot afslå den lönetillökning, som omförmäles i mom. b) i utskottets förslag och som skulle bestå af en kommerserådslön af 4,500 kronor och en advokatfiskalslön å 1,400 kronor eller tillhoppa 5,900 kronor, hvilken summa af regeringen föreslagits såsom en ytterligare lönetillökning åt vissa af kommerskollegii tjänstemän. Men då jag anser det vara oklokt att reservanterna dela sig, och jag tror, att framgången af deras åsigt bättre befrämjas derigenom, att de äro eniga, skall jag frångå det förslag, jag inom utskottet framstälde, och förena mig om herr Nils Peterssons yrkande om afslag å utskottets hemställan i mom. a).

Häruti förenade sig herr *Petersson* i Boestad.

Herr *Petersson* i Runtorp: Jag vet nog, att kommerskollegii tjänstemän icke fingo dyrtidstillägg, då de andra embetsverkens tjänstemän fingo det, och orsaken var den, att man hoppades, att verket med det snaraste skulle upphöra att finnas. Huru denna förhoppning gått i fullbordan, veta vi alla, och tvifvelaktigt torde vara, huruvida icke verkets indragning ännu mera fördröjes, om den nu begärda lönetillökningen beviljas.

Angående
anslag till
kommers-
kollegium.
(Forts.)

Hvad emellertid beträffar den omständighet, att kommerskollegii tjenstemän förut fått dyrtidstillägg, får jag säga, att deraf följer icke, att de vidare böra få det. Ty om det var rättvist och billigt, att dyrtidstillägg beviljades tjenstemännen på den tid, då det skedde, hafva dock tidsförhållandena sedan dess så förändrat sig, att alla skäl nu tala för deras borttagande. Ingen lär väl nemligen vilja bestrida, att i följd af de tryckta konjunkturerna prisen på de flesta förnödenhetsvaror nu för tiden knappast äro hälften så höga som de voro på den tid, dyrtidstilläggen beviljades, och att följaktligen tjenstemännens ställning så betydligt förbättrats, att det dem en gång lemnade dyrtidstillägget icke, såsom numera obehöfligt, skäligen bör fortfara längre. Jag var också en af dem, som förutspådde, att sådana tider skulle komma, och min spådom har också, tyvärr, slagit in. Fans det således en gång skäl att bevilja tjenstemännen dyrtidstillägg, så finnes det enligt mitt förmenande nu lika mycket skäl för deras borttagande. Att dock nu på en gång taga bort dem, tror jag icke låter sig göra, men jag anser tiden vara inne, att man åtminstone uttalar sig i den riktningen.

Herr statsministern gjorde den anmärkning, att, då denna fråga vid förra riksdagen behandlades hos utskottet, ingen reservation afgafs mot utskottets beslut. Orsaken, hvarför jag för min del åtminstone nu reserverat mig, ligger, jag tillstår det öppet, i förra Riksdagens upplösning. Ty då hoppades man att få en förbättring i landets ekonomiska ställning, men i denna förhoppning finner man nu sig besviken. Kan herr statsministern ställa så till, att vi landtmän få lika bra betalt för våra varor, som vi fingo den tid, då dyrtidstilläggen beviljades, så skall jag icke hafva något emot, att de fortfara. Men som det nu är, kunna vi icke betala dessa dryga löner som utgå till tjenstemännen, och detta är orsaken, hvarför jag nu reserverat mig emot det ifrågasatta lönetillägget.

Jag fortfar således i mitt yrkande på afslag.

Herr Hörnfeldt: Jag skall icke inlåta mig på bedömandet af, huru vida embets- och tjenstemännens löner för närvarande äro för höga. Det är väl möjligt, att så är, men deraf följer icke, att man bör göra lönerna för kommerskollegii embets- och tjenstemän sämre än för embets- och tjenstemännen i andra embetsverk.

Jag begärde emellertid icke ordet för att försvara utskottets förslag, utan egentligen för att bemöta ett yttrande, som fälldes af representanten på blekingebanken. Han sade nemligen, att bland de skäl, hvarför han yrkade afslag å utskottets hemställan i denna punkt, var äfven det, att han ville rätta ett missförhållande. Jag hemställer dock till den ärade talaren och till kammarens ledamöter i allmänhet, huru vida man rättar ett missförhållande på det sätt, att man nedsätter lönerna för ett visst embetsverk, här kommerskollegium, men låter de andra verken bibehållas vid sina. Jag tror det icke, utan att man på detta sätt snarare skapar ett missförhållande. Om nu herrar Per Persson och Nils Petersson vid riksdagens början med kännedom om landets betryckta ställ-

ning hade framkommit med förslag om nedsättning af tjänstemännens löner i allmänhet, då tror jag, att de hade slagit in på en riktigare väg, och man hade då kunnat inlåta sig på bedömandet af den frågan. Men att ensamt för detta verk nedsätta lönerna, det tror jag icke vara rättvist. Jag hoppas dock, att herrar reservanter vid en följande riksdag, om de då äro här, framlägga motion i ämnet, och om så sker, så lofvar jag att i hvad på mig ankommer biträda densamma i de fall, der fog derför förefinnes; men för närvarande tror jag man gör bäst uti att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, i all synnerhet som man hört uttalas från statsrådsbänken, att det sannolikt vore sista året, som beviljande af förvarande belopp komme att underställas Riksdagens pröfning.

Jag kan icke neka till, att det förefaller mig, som om, med afseende å summans obetydlighet, de herrar, hvilka opponerat sig mot utskottets förslag, dervid icke egentligen afsåge att åstadkomma en besparing, utan att fasthellre bakom denna opposition döljer sig något annat, som vi ännu icke fått höra, men som måhända under diskussionens lopp skall uppenbaras för oss. Emellertid yrkar jag bifall till utskottets förslag, då jag icke vill vara med om att begå en orättvisa, som här blifvit ifrågasatt.

Herr Rundbäck: Angående kommerskollegii vara eller icke vara har så mycket blifvit taladt och skrifvet särskildt inom riksdagen och dess statsutskott, att man icke behöfver vara mångordig om den saken; ty alla, som vid riksdagen följt denna fråga och alla de strider, som förts angående de många förslag i fråga om detta embetsverk, som för Riksdagen blifvit framlagda, äfvensom Riksdagens deröfver meddelade beslut, veta också, att detta embetsverk är otidsenligt och icke längre motsvarar de anspråk, som kunna på ett sådant ställas. Riksdagen har beslutat skrifvelser till Kongl. Maj:t angående verkets omreglering; Kongl. Maj:t har, med bifall härtill, framlagt nådig proposition om inrättande af ett särskildt ministerium för jordbruk, handel och näringar, deruti kommerskollegium också skulle uppgå, och således kan detta embetsverk icke betraktas annorlunda än såsom varande stad i sin upplösning. Att nu gifva dyrtidstillägg åt ett sådant embetsverks embets- och tjänstemän, som äro stälde så att säga på indragningsstat, anser jag vara obefogadt. Man har sagt, att man skulle begå en orättvisa mot dessa embets- och tjänstemän, om man icke gjorde dem likställiga med tjänstemännen inom andra embetsverk; och statsutskottet riktigt gråter vid tanken på denna orättvisa. Samma statsutskott, som bifallit och understödt yrkandet om verkets omreglering, säger nu: för all del låt verket stå kvar ännu ett år; och samma yttrande hafva vi äfven fått höra från herr statsministern. Jag inser icke anledningen, hvarför icke Kongl. Maj:ts proposition om det omtalade nya ministerium skulle kunnat blifva slutbehandlad redan vid denna riksdag. Men nu heter det, att Kongl. Maj:ts regering icke medhunnit den erforderliga utredningen, något, som ju kan vara ledsamt nog, då man derigenom måste till ett annat år uppskjuta en reform, som afser att åstad-

*Angående
anslag till
kommers-
kollegium.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
kommers-
kollegium.*
(Forts.)

komma besparingar. Hade den i början af detta år samlade Riksdagen fått fortgå utan afbrott, och hade allt fått gå sin gilla gång, så skulle saken kanske blifvit genomförd; men då så icke skett, så är det icke underligt, att åtskilliga inom utskottet nu reserverat sig mot det af utskottet i dess senare utlåtande afgifna förslag. Äfven jag skulle icke opponera mig, om jag hade någon förhoppning om, att ett nytt och bättre embetsverk snart kunde komma till stånd i stället för detta otidsenliga verk. Men då förslaget icke kom fram nu, så lärer det icke heller vara synnerligen snart att förvänta. Nu har man jemväl såsom skäl för beviljande af det ifrågasatta anslaget anført, att kommerskollegii embets- och tjenstemän fått ökade och mera ansträngande göromål. Jag ber deremot att få påpeka, att mångfaldiga göromål på senaste tiden blifvit från detta embetsverk skilda och öfverflyttade på andra embetsverk. Så har till den nyinrättade patentbyrån öfverflyttats en del kommerskollegium förut tillhörande göromål, och hvad för öfrigt angår dess återstående göromål, så anser jag desamma mest vara af löpande beskaffenhet och icke synnerligen svåra att handlägga. Dertill kommer, att en del arbeten, som der utföras, äro i mångfaldiga afseenden otillfredsställande, såsom t. ex. fallet är beträffande den del af det statistiska trycket, hvilket ännu tillhör kollegiet och som borde öfverlemnas till statistiska centralbyrån. Men vilja herrarne verkligen, att allt skall fortfara såsom hittills, så må herrarne jemväl fortsätta med att bevilja de löne- eller ålderstillägg, som nu äro ifrågasatta.

Både af herr statsministern och från andra håll hafva vi hört uppgifvas, huru man lämpligen bör gå tillväga för att nedsätta de nuvarande efter tidsomständigheterna allt för höga lönerna. Jag vill taga fasta på dessa herr statsministerns ord och hoppas, att han snart skall vidtaga åtgärder i det syftet. Att något i det afseendet skulle kunna åstadkommas af en enskild motionär, det torde hvar och en, som något känner till förhållandena här vid riksdagen, finna vara nästan otänkbart. Det föreslagna sättet att dervid gå till väga finner jag också vara ganska klokt. Ty om det hädanefter blir såsom en allmän regel tillämpadt, att tjenstemännen vid mottagande af sina befattningar måste underkasta sig möjligen inträffande löne regleringar, så är ju derigenom utväg öppnad för tidsenliga reformer i det afseendet. Jag hoppas således af herr statsministerns yttrande, att vi kanske redan nästa år hafva att motse förslag om ny löne reglering i enlighet med hvad tidsomständigheterna påkalla. Man har sagt: hvarför skulle ensamt kommerskollegium ske den orättvisa att icke få löneförhöjning, då alla andra embetsverk fått sådan? Härpå vill jag svara, att derigenom intet annat skett än hvad som förut egt rum, då embetsverkens löner reglerades. Detta kunde då icke heller ske för alla på en gång, utan hvart och ett fick vänta, till dess ordningen kom till detsamma. Men sedan de flesta löne regleringar egt rum, kom man underfund med, att man hade glömt att gifva den och den tjensten samma aflöning, som motsvarande tjenst inom andra embetsverk erhållit. Man resonnerade nemligen så, att tjenester af samma grad

borde hafva samma aflöning utan afseende på arbetets beskaffenhet eller andra omständigheter. Men frågan är, huru vida ett sådant resonnement är riktigt som t. ex. att, emedan presidenterna i Svea och Göta hofrätter hafva så och så mycket i lön, bör äfven presidenten i hofrätten öfver Skåne och Blekinge hafva lika stor lön, oafsedt att i en hvar af de förra finnas fem divisioner och i den sista allenast två. För min del kan jag ej finna detta. Och som, hvad den nu föreliggande frågan beträffar, ingen visat, att kommerskollegii tjänstemän skulle komma att lida någon nöd, ifall de icke finge det begärda lönetillägget, kan jag icke annat än rösta emot detsamma, likasom jag kommer att göra emot alla dyrtidstillägg.

Jag skulle kunna hafva mycket mera att tillägga, men som jag icke vill längre upptaga kammarens tid, skall jag förena mig med dem, som yrkat afslag å utskottets hemställan i detta moment.

Herr Jonsson i Hof: Det är verkligen förvånande, herr talman, att en så gammal riksdagsman som den, hvilken senast hade ordet, icke har reda på saken, icke känner att dessa löneförbättringar ej äro någonting nytt. Hafva de icke funnits år efter år, undan för undan, och känner han icke till detta? Det är således icke sant, att detta är någonting nytt, utan det har funnits förut.

Jag begärde ordet egentligen för att svara på den interpellation, som på visst sätt rättats mot mig från en talare på blekingebänken. Jag vill dervid först rätta de ordalag, denne talare begagnade. Jag sade nemligen icke, att är lönen hög, skall den nedsättas, utan jag yttrade: är lönen för hög, skall man söka finna ett sätt att afhjälpa missförhållandet, som träffar alla lika. Hvari detta sätt skulle bestå, tror jag att han vet förut, utan att det nu behöfver upprepas, ty det är sagdt på ett annat ställe, hvadan han vet det själf förut.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Jag har begärt ordet för att få säga några ord med antydning af talarens på blekingebänken yttrande, då han uttalade en så stark protest mot dem, som förmenat, att man gjort denna fråga till en alltför stor fråga. Jag tror icke, att denna hans protest var fullt befogad, och om han hade väntat med protesten till dess åtskilliga af hans meningsvänner i frågan uttalat sig, skulle han nog hafva funnit, att jag icke hade så orätt och att han snarare med den uppfattning han har borde hafva vändt sin protest emot dem än emot mig. Jag vill därför icke klandra, att han har sin uppfattning i frågan, men äfven jag kan ju tillåtas hafva min uppfattning af densamma, då jag icke kunnat göra den till någon stor fråga.

Jag ber derjemte å nyo få fästa uppmärksamheten på, att ifrågavarande lönebelopp icke är ett vanligt i budgeten uppfördt dyrtidstillägg, utan härrör från den grund, jag redan menat,

*Angående
anslag till
kommers-
kollegium.*
(Forts.)

Angående
anslag till
kommers-
kollegium.
(Forts.)

nemligen från indragningen af en del tjänstebefattningar i kommerskollegium och på samma gång dessa indragningar skett, har det arbete dessa tjänstemän utfört fördelats på andra tjänstebefattningar i kommerskollegium, hvilka dervid tilldelats de löner, som de indragna tjänsterna förut betingat; och deri ligger en stor och väsendtlig skilnad, som jag hoppas kammaren tager hänsyn till, när den fattar sitt beslut.

Då jag under diskussionens lopp icke hört några skäl, som kunnat ändra min åsigt, anhåller jag fortfarande om bifall till utskottets hemställan.

Herr Liss Olof Larsson: Sedan herr Pehr Pehrsson yttrat sig har jag föga att tillägga och ber därför att få instämma i hans yttrande och yrkande på afslag å det föredragna momentet. När jag nu gör detta, kan jag omöjligen finna, att jag derigenom vill göra denna fråga till en stor fråga, jag tycker tvärt om, att den är ytterst liten. Det är nemligen endast en helt vanlig fråga om, huru vida det under nuvarande förhållanden är skäl att gifva några löneförbättringar åt tjänstemän, och man måste väl erkänna, att ställningen i landet icke talar därför. De, som yttrat sig för dessa anslag, måtte icke hafva reda på dessa förhållanden.

Som hvar och en vet, är det en skilnad mellan ordinarie och extra anslag. Om man uppför en lön på ordinarie stat, kan man sedermera icke nedsätta den, men här är icke fråga om något sådant utan endast om huru vida tiderna för närvarande äro sådana, att det är skäl att fortfarande gifva en förbättring i löner utöfver det belopp, som ansetts tillräckligt, innan detta lönetillägg först tillkom under form af dyrtidstillägg. För min del kan jag icke finna, att ställningen i landet för närvarande är sådan, att det är skäl gifva en löneförbättring af ifrågavarande slag. Och helt enkelt af detta skäl men intet annat har jag inom utskottet varit af olika tanke mot majoriteten, hvarför jag nu också förenar mig med de öfriga reservanterna mot utskottets förslag samt yrkar afslag å detsamma.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, framstälde herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma; och fann herr talmannen den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den som bifaller hvad statsutskottet i utlåtandet N:o 6 hemställt under 1:sta punkten mom. a),

röstas ja;

den, det ej vill,

röstas nej;

vinner nej, har nämnda hemställan af kammaren afslagits.

Omröstningen utvisade 102 ja mot 78 nej; varande utskottets hemställan alltså af kammaren bifallen.

Mom. b).

Bifölls.

Punkten 2.

Bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarne.

Punkterna 4—7.

Biföllos.

I *punkten 8* hade utskottet, i enlighet med Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hemställt, att det under anslaget till »väg- och vattenbyggnadsstaten», å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens stat till »vikariatsersättning, arvoden åt extra ordinarie tjänstemän, rit- och skrifbiträde» uppförda belopp, 7,200 kronor, måtte från och med år 1888 höjas med 2,800 kronor till 10,000 kronor.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

herr Petersson i Runtorp, hvilken inom utskottet lätit an-teckna sig såsom reservant och nu yttrade: Det är mig ett stort nöje att vara i tillfälle att till civilministern få framföra min synnerliga tacksamhet därför, att han tillbakavisat de nästan oförsynta an-språk, som af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen blifvit väckta på anslag för dess ändamål. Jag hade för min del trott, att anled-ning förefinnes att pruta ännu mera än som skett, och har därför också vid denna punkt anmält min reservation, men då ingen annan utskottsledamot förenat sig i denna, så inskränker jag mig till att, på sätt jag nämnt, framföra min tacksamhet för de af-prutningar, som skett.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 9—14.

Biföllos jemväl.

Punkten 15.

Angående
anslag till
skiftesverket
m. m.

I denna punkt hemställde utskottet under *mom. a)* »att Riksdagen — med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad förut under flera år skett — må: *dels* för år 1888 bevilja förhöjning i årsarfvodet med 400 kronor till hvarje storskifteslandtmätare i Kopparbergs län, som icke kommer att åtnjuta arfvode efter taxa, samt i styresmannens för storskiftesverket årsarfvode likaledes med 400 kronor; *dels* medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjensten under år 1888 för afvittringslandtmätare i Vesterbottens och Norrbottens län och de storskifteslandtmätare i Kopparbergs län, hvilka åtnjuta arfvode efter taxa, kunna komma att understiga 2,500 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,000 kronor för dem, som på grund af ålder i tjensten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjänstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken; *dels* för år 1888 åt föredragandena af afvittringsärendena i Vesterbottens och Norrbottens län samt till skrifbiträde åt dem bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt hvarje af dem anslagna belopp, *dels* och bevilja tillfällig förhöjning i styresmannens för afvittringsverket i Vesterbottens län årsarfvode för år 1888 med 200 kronor.»

Reservation emot denna utskottets hemställan hade anmälts af herrar *Petersson* i Runtorp och *Peterson* i Törneryd; och efter föredragning af punkten anförde

herr *Petersson* i Runtorp: Jag har låtit anteckna mig som reservant i denna punkt, emedan jag tyckt mig finna, att äfven här är fråga om ett sorts dyrtidstillägg eller löneförhöjning. Den som känner landtmäteritaxans innehåll, kan icke bestrida, att icke landtmätaren enligt den har tillräcklig lön för sitt arbete; och jag har derfor ansett mig böra yrka, att den nu föreslagna förhöjningen af 400 kronor på åtskilliga ställen må ur förslaget utgå, äfvensom att den ifrågasatta fyllnaden i löneinkomster, som understiga 2,500 och 3,000 kronor icke må bifallas. Den landtmätare, som får arbeta efter taxa, kan göra sig en god inkomst om han vill arbeta, och en hvar, som i likhet med mig har reda på landtmäteritaxans innehåll och hvad den, som arbetar efter densamma, har tillfälle att förtjena, skall nog i likhet med mig finna dylika landtmätares löneförmåner tillräckliga utan någon förhöjning. Enligt min tanke vore för öfrigt beviljandet af ett sådant lönetillägg, som här är ifrågasatt, ett sätt att uppmuntra dessa tjänstemän att göra så litet som möjligt.

Som jag icke heller kan vara med om den förhöjning å 400 kronor, som finnas upptagen å fjärde raden nedifrån, eller den å sista raden omförmålda förhöjning å 200 kronor, yrkar jag afslag å utskottets i detta moment gjorda hemställan.

Chefen för Kongl. civildepartementet, herr statsrådet von *Krusenstjerna*: De lönetillägg, som Kongl. Maj:t nu föreslår, äro desamma, som af Kongl. Maj:t föreslagits och af Riksdagen

beviljats för hvarje år, jag tror, allt sedan år 1874. Hvad nu angår de belopp, som skulle tillfalla de olika landtmätarne, om hvilka här är fråga, vill jag erinra kammaren, att den löneförhöjning, som i första punkten föreslås för styresmannen för storskiftesverket i Dalarne, skulle öka hans löneinkomster till 2,900 kronor, ty hans lön utgöres af 2,500 kronor jemte 600 kronor i resepenningar, hvilket senare belopp jag dock icke medtager vid beräkning af lön, emedan det åtgår för det ändamål, hvartill det samma är afsedt. Jag tror icke, att en aflöning af 2,900 kronor kan anses för hög för en person med en så ansvarsfull och ansträngande befattning och hvilken icke har tillfälle att förtjena något extra.

Så komma vi till landtmätarne vid storskiftesverket i Dalarne. För hvar och en sådan landtmätare, som icke kommit i åtnjutande af arfvode efter taxa, föreslås, att 400 kronor skola utgå. I Dalarne pågår för närvarande storskifte i Särna och Elfdalen. Genom ett kongl. bref för 1880 blef emellertid föreskrifvet, att de landtmätare, som äro sysselsatta i Särna, skola vara aflönade efter taxa, och det är således numera endast de vid storskiftet i Elfdalen stationerade landtmätare, som uppbära fixt arfvode och på hvilka således den ifrågasatta arfvodestillökningen har tillämpning. Såsom kammaren kan finna af det nyligen utdelade sista häftet utaf aflönings- och pensionsstatistiken, uppbära landtmätare i den lägre lönegraden ett arfvode å 1,500 kronor. Respenningarne, som uppgå till 200 kronor, kan jag icke medtaga i beräkningen, ty de åtgå för sitt ändamål. Dertill komma 600 kronor i så kallad öfverarbetsersättning. Sålunda går aflöningen till 2,100 kronor. Om man dertill lägger detta nu föreslagna belopp af 400 kronor, så utgör hela aflöningen 2,500 kronor. Hafva de varit i tjänstgöring i 10 år, åtnjuta de dessutom ett ålderstillägg af 500 kronor, summa 3,000 kronor. Dessa belopp, 2,500 kronor för de yngre och 3,000 kronor för de äldre, äro de högsta inkomster, hvartill de kunna komma. Jag hemställer, huru vida dessa löneförmåner kunna anses vara för höga för personer, som hafva en så ansträngande tjänstgöring, att den försvagar deras arbetskraft, så att de icke kunna hålla ut länge, en tjänstgöring, som tvingar dem att under en stor del af året lefva ute i sådana obygdter som i Elfdalens skogar eller på fjellen i Särna. De landtmätare i Dalarne, som arbeta efter taxa, hafva icke stora inkomster; i allmänhet gå de för närvarande icke upp till belopp öfverstigande 2,500 och 3,000 kronor, utan fyllnad måste lemnas intill dessa belopp.

Hvad beträffar landtmätarne vid afvittringsverket i Vesterbottens och Norrbottens län, så arbeta de samtliga efter taxa och de träffas således icke af denna lönetillökning.

Kommer jag så till styresmannen för afvittringsverket i Vesterbottens län, för hvilken föreslås en arfvodesförbättring af 200 kronor, som utgått ända sedan 1874. Hans arfvode är 3,500 kronor, hvartill kommer dessa 200 kronors förbättring, summa 3,700 kronor. Han får icke innehafva någon annan tjänst och kan icke förtjena någonting extra.

*Angående
anslag till
skiftesverket
m. m.
(Forts.)*

Angående
anslag till
skiftesverket
m. m.
(Forts.)

Slutligen komma föredragandena af afvittringsärendena i Vesterbottens och Norrbottens län. Hela deras arvode är 1,200 kronor jemte dessa tillägg af 400 kronor, summa 1,600 kronor, och då hafva de att föredraga och bereda så vidlyftiga ärenden som afvittringsmålen oftast äro. Den, som tagit del af ett utslag angående afvittringen för en hel socken, vet hvad det har att betyda. Dessa arvodestillägg hafva utgått i 13 år, och jag hoppas, att de äfven nästa år må få utgå.

Herr Petersson i Runtorp: Jag vill blott närmare förklara min åsigt i detta fall. Jag utgår från den synpunkten, att, om det också för 13 år sedan för en person fordrades 400 kronor mera än nu för att han skulle anses anständigt aflönad, så hafva dock lefnadskostnaderna på dessa 13 år så nedgått, att han nu mycket väl torde kunna existera utan dessa 400 kronor. Jag tycker därför att dessa lönetillägg eller dyrtidstillägg numera kunna vara öfverflödiga, och det är af detta skäl som jag yrkat afslag och fortfarande gör det.

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Då det på utskottsafdelningen uppstod fråga om att yrka afslag å denna framställning, togo vi reda på, huru lång tid ifrågavarande förhöjningar utgått. Dervid fingo vi då den underrättelse, som något skiljer sig från hvad herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet nu uppgifvit, eller att ett eller annat af dessa anslag utgått allt sedan 60-talet, åtminstone något sedan 1868 — jag är icke fullt säker på hvilket. Men förhållandet är, att hela arbetet snart kommer att upphöra, och om någon indragning i anslaget göres, så föranleder den väl ej till annat, än att arbetet drages längre ut på tiden. För att därför kunna få detta arbete så snart som möjligt afslutadt, hemställer jag om bifall till utskottets förslag.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Mom. b.

Bifölls.

Punkten 16.

Lades till handlingarne.

Punkterna 17—20.

Biföllos.

Efter föredragning vidare af *punkten 21*, deri utskottet, i enlighet med Kongl. Maj:ts begäran, hemställt om anvisande för år 1888 af ett extra *anslag* af 5,000 kr. för ett skyndsammare bearbe-

tande af aflönings- och pensionsstatistiken, lemnades ordet, på begäran, till

Chefen för Kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna, hvilken anförde: Af aflönings- och pensionsstatistiken har, såsom utskottet erinrat, hittills utkommit redogörelser för de centrala embetsverken, Riksdagen och dess verk samt de myndigheter, som sortera under justitie-, utrikes-, landtförsvärs-, sjöförsvärs- och civildepartementen. Under innevarande sommar utkommer redogörelse för de verk, som lyda under finansdepartementet, och sedan återstå redogörelserna för den ecklesiastika och hela den kommunala förvaltningen. För den ecklesiastika redogörelsen äro för arbetena redan delvis undångjorda, men så väl denna redogörelse som den, hvilken afser den kommunala förvaltningen, äro synnerligen vidlyftiga, och chefen för statistiska centralbyrån har för mig anmält, att dessa arbeten äro af den omfattning, att den af honom i föregående embetsmemorial uttalade afsågt och af mig på grund deraf till Riksdagen framburna förhoppning, att hela aflönings- och pensionstabellen skulle kunna afslutas vid 1888 års utgång, icke torde kunna realiseras. Det är antagligt, åtminstone möjligt, att redogörelsen för den ecklesiastika förvaltningen blir klar vid sistnämnda tid, men säkert är, att redogörelsen för den kommunala förvaltningen icke blir färdig till dess. Detta har jag ansett mig pligtig bringa till Riksdagens kännedom. Vill Riksdagen, på hvars begäran utarbetandet af denna statistik blifvit satt i verket, att dessa arbeten skola afstanna med redogörelsen för ecklesiastikstaten samt att med redogörelsen för återstående delar af förvaltningen må anstå, så kan detta blifva föremål för ett senare afgörande.

Hvad vidare angår den af utskottet anmärkta inskränknigen i utdelningen utaf det statistiska trycket, så vill jag nämna, att denna åtgärd har vidtagits af Kongl. Maj:t med anledning just af en Riksdagens skrifvelse angående nedsättning af expensmedlen bland annat genom inskränkning i möjligaste mån af det statistiska trycket. Med anledning af denna skrifvelse infordrades yttrande från statistiska byrån, som dervid meddelade, att hos oss utdelningen af gratisexemplar af statistiska publikationer varit mångdubbelt större än i många andra länder. I Sverige uppgingo gratis-exemplaren till mera än 800, under det att t. ex. i Preussen med mångdubbelt större befolkning deras antal ej steg till mera än 150. Då vidare statistiska byrån framhöll, att genom en inskränkning i gratisutdelningen, så att densamma minskades till omkring hälften af hvad den hittills utgjort, statsverket skulle kunna vinna en besparing af omkring 5,000 kronor årligen, ansåg sig Kongl. Maj:t, för att tillmötesgå den af Riksdagen begärda nedsättning i expensmedlen, böra vidtaga en åtgärd i nu afgifven rigtning. Härvid utgick man från den grundsats, att gratisutdelning hädanefter skulle ifrågakomma endast till embetsverken och vissa korporationer, men icke till enskilda personer, och skulle således gratisexemplar ej vidare lemnas till statsrådets ledamöter, till em-

betsverkens chefer eller till ledamöterna af Riksdagens kamrar. Önska emellertid Riksdagens ledamöter erhålla det statistiska trycket, och att således den nu angifna besparingen ej vidare skall ega rum, torde Kongl. Maj:t komma att vidtaga en förändring i afseende på utdelningen af det statistiska trycket, så att detsamma fortfarande såsom under föregående år tillsändes Riksdagen.

Utskottets hemställan bifölls härefter.

Punkterna 20—35.

Biföllos.

Punkten 36.

Angående anslag till telefonledning-ningar i Bohuslän för fiskets befrämjande.

Till *telefonledningar med stationer i bohusslänska skärgården för fiskebedriftens främjande* hade Kongl. Maj:t begärt ett extra anslag af 21,900 kronor.

Härjemte hade herr *A. V. Ljungman* i en inom Andra Kamraren väckt motion (n:o 118), på anförda skäl föreslagit, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1888 anvisa ett anslag af 36,000 kronor att jemte för ändamålet ytterligare nödiga samt af hushållningssällskap, landsting, kommuner eller enskilda personer tillskjutna medel användas till utvidgning af de till fiskebedriftens förkofran med utaf 1885 års Riksdag beviljadt anslag bekostade telefonledningarna i bohusslänska skärgården med sådana nya ledningar med tillhörande stationer, som skulle blifva för fiskerinäringens främjande af synnerlig betydelse.

Med anledning häraf hemställde utskottet under förevarande punkt, att Riksdagen måtte anvisa på extra stat för år 1888, *för anläggande i bohusslänska skärgården af för fiskebedriftens främjande nödiga telefonledningar med tillhörande stationer*, ett anslag af 21,900 kronor, under vilkor att hushållningssällskap, landsting, kommuner eller enskilde till de anläggningar, som med detta anslag komme att utföras, bidrogo med minst en fjerdedel af anläggningskostnaden.

Efter uppläsande häraf anförde

Herr *Rundbäck*: Man borde känna sig tacksam för regeringens och utskottets här visade välvilja mot det län, man tillhör, men jag har likvisst anledning att göra några erinringar mot hvad statsutskottet här föreslagit. Både Kongl. Maj:t och statsutskottet hafva föreslagit beviljande af ett anslag af 21,900 kr. för anläggande af telefonledningar i bohusslänska skärgården, men de hafva dervid fäst såsom vilkor, att hushållningssällskap, landsting eller enskilde inom orten skulle sammanskjuta minst en fjerdedel af anläggningskostnaden, eller 7,300 kronor. Förra gången, då af Riksdagen bifölls ett anslag för samma ändamål med ett belopp af 24,000 kronor, skedde detta visserligen under vilkor, att hushållningssällskap, landsting, kommuner eller

enskilde bidroge med minst en fjerdedel af anläggningskostnaden. Men på grund af dessa vilkor blef det många om och men, innan anläggningen kunde komma till utförande. Likväl beviljades då 4,000 kronor från landstinget och en lika stor summa från hushållningssällskapet. Men jag har anledning förmoda, att dermed var också landstingets bidrag för detta ändamål slut; ty från landstinget finnes icke något vidare bidrag att förvänta, därför att det icke kan gifva något. Och huru skall man tänka sig att Göteborgs och Bohus läns landsting skall kunna lemna mera bidrag till ifrågasvarande ändamål än andra landsting? Med undantag af Jemtland, som har att svara för den millionen, som behöfdes för jernvägsanläggningen genom länet, har icke något annat län i riket större landstingsskatter än vårt. Och det är icke, som utskottet säger, att landstinget förfogar öfver betydliga inkomster. Göteborgs och Bohus län har icke mera inkomster än landstinget i något annat län. Utskottet har icke tagit reda på den saken. Herrarne föreställa sig måhända, att landstingets inkomster äro nu som förr, då man hade stora inkomster af bränvinsmedlen, särskildt inom detta län. Men så är icke nu förhållandet. Vår andel af bränvinsmedlen förslår på långt när icke till bestridande af landstingets utgifter, utan måste fyllas med en landstingsskatt, som numera uppgår till mer än halftva bevillningen till staten. Men då den, nemligen landstingsskatten hos oss, kommit till en sådan höjd som för närvarande, vore det orättvist, om ensamt detta landsting skulle åtaga sig en särskild utgift för nu ifrågasatta ändamål. Dessa fiskerier äro nemligen till nytta för det allmänna eller landet i dess helhet, och den fördel, som genom telefonanläggningar skulle komma denna näring till godo, återverkar lika väl på fisk- och sillköpare i öfra landet som inom Bohus län. Följaktligen borde staten i sin helhet eller jemväl öfriga landsting bidra till anmärkta inrättning.

Sedan ber jag att få påpeka, att de blifvande telefonledningarna, såväl som de nuvarande, alla afse och företrädesvis koncentreras i den mellersta delen af länet, eller Orust och Tjörns fögderi. Det är der som de hafva fått alltsammans, med undantag af ett par linier i norra delen af länet. I södra Bohuslän har man icke en enda telefonledning. Huru förhåller det sig deremot med bidragen från t. ex. landstinget? Jo så, att det södra fögderiet, som jag tillhör, betalar litet öfver hälften af hela landstingsskatten, då deremot Orust och Tjörns fögderi icke betalar mer än $\frac{1}{6}$ eller $\frac{1}{7}$ deraf. Då nu Göteborgs fögderi betalar mer än hälften och ändå icke får en enda telefon på allmän bekostnad, så kan väl icke denna del af länet anses vara mera intresserad i denna fråga än hvilken annan del af landet som helst. Skulle deremot så vara, att Göteborgs fögderi skulle hafva en så obegripligt stor nytta af telefonstationer, så borde detta fögderi väl också hafva en eller annan telefonledning, men här skall man endast släppa till penningarna. Skulle man vara konsekvent, kunde man då lika gerna sträcka sina fordringar till Halland och till Elfsborgs län; ty de hafva lika mycken nytta af dessa telefoner som vi. Hvarför skulle

*Angående
anslag till
telefonled-
ningar i Bo-
huslän för
fiskets be-
främjande.*

(Forts.)

*Angående
anslag till
telefonled-
ningar i Bo-
huslän för
fiskets be-
drifvande.
(Forts.)*

för öfrigt icke bidrag ifrågasättas från Göteborgs stad, då ju tvenne ledningar skulle utgå derifrån.

Nej, mine herrar, detta är en fråga som rör fiskerinäringen och näringslivet i allmänhet. Landstinget har dermed intet att skaffa, och det är icke heller lönt att ifrågasätta bidrag dertill från kommunerna. Jag försökte vid sista landstinget att landstinget skulle gifva en del af bidraget med vilkor, att kommunerna också skulle gifva något; men det gjorde de icke. Då jag är förvissad, att herrarne icke vilja sätta detta landsting utanför billighetens fordringar, och då jag tror, att herrarne vilja bevilja detta anslag, tager jag mig dristigheten att här yrka, det staten måtte gifva hela detta anslag, hvarom frågan gäller, och att den föreslagna summan dertill måtte höjas från 21,900 kronor till 29,200 kronor, samt att alla dervid fästade vilkor måtte strykas. Ty, jag upprepar det, mine herrar, det är här fråga om en näring, som rör landet i dess helhet och icke bara den trakt, hvarest den bedrifves.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag, herr talman, yrka bifall till den föredragna punkten med följande förändrade lydelse, nemligen »att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning och herr Ljungmans motion, må anvisa på extra stat för år 1888, för anläggande i bohuslänska skärgården af för fiskeribedriftens främjande nödiga telefonledningar med tillhörande stationer, ett anslag af 29,200 kronor».

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gaf först proposition på bifall till utskottets hemställan oförändrad och derefter på antagande af densamma med den af herr Rundbäck nu föreslagna förändring; och blef den förstnämnda propositionen med ja besvarad.

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.*

Punkten 37.

För *Sveriges deltagande i en nordisk industri-, landtkruks- och konstutställning i Köpenhamn* har Kongl. Maj:t äskat ett extra anslag för år 1888 af 50,000 kronor, men hemstälde utskottet under denna punkt, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar vice talmannen *Sven Nilsson, Jonsson* i Hof och *Persson* i Vadensjö.

Efter föredragning af ärendet anförde

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Herr Talman! Mine herrar! Danmark, som nästa år kan fira hundraårsdagen af den märkliga tilldragelse i danska bondeståndets lif, då lifegenskapens hämmande band fullständigt upphörde, har velat högtidlighålla minnet af denna händelse äfven genom att i landets hufvudstad anordna en utställning, der det danska jordbruket och den danska industrien kunde få till-

fälle att visa de framsteg, som landet i alla riktningar gjort under dessa hundra år. Men Danmark har ock velat lemna tillfälle att i utställningen deltaga åt andra folk, som genom språk, härstamning och gemensamma intressen äro med Danmark nära förenade. Det har velat göra 1888 års utställning till en allmän skandinavisk utställning. Från danska regeringen har inkommit till svenska regeringen inbjudning att deltaga i denna utställning, och danska regeringen har under uttalande af sin lifliga förhoppning om inbjudningens antagande förklaradt, att ingenting skall underlätas för att söka bereda de svenska utställarne den största möjliga fördel vid utställningen. En sådan inbjudning från en grannstat, till hvilken vi stå i det vänskapligaste förhållande, har Kongl. Maj: icke ansett sig kunna underlåta att framlägga för Riksdagen, på det att denna må komma i tillfälle att yttra sig derom. Kongl. Maj: thar icke ansett sig kunna underlåta detta; men jag ber tillika att få förklara, att jag icke hyst den ringaste tvekan att tillstyrka anslags beviljande för detta deltagande.

Jag skall icke ingå i någon redogörelse för de allmänna fördelarna af en dylik utställning. Derom har så mycket förut ordats. Jag vill blott söka visa med några ord, att enligt min uppfattning Sverige bör hafva en ren praktisk fördel af att deltaga i en sådan utställning i Danmark, en fördel, som kan mer än uppväga de kostnader, som ett deltagande i utställningen obestriddigen medför. Ett utmärkande drag hos vår tid är den allmänna sträfvan inom hvarje land att vinna allt större afsättningsområde för landets produkter, att utvidga landets marknad. De stora länderna hafva återupptagit kolonialpolitiken, för att dymedelst bereda afsättning åt sina alster. De mindre länderna kunna icke gå så långt. De få nöja sig med att söka skaffa afsättning för landets produkter genom att upprätta agenturer i utlandet, bilda exportföreningar, utskicka fartyg med prof på landets produkter, ett slags flytande expositioner, m. m. dylikt. Men det synes mig, att man väl i främsta rummet bör söka befördra vår afsättning på de länder, som ligga oss nära. Vi hafva ock en tvingande anledning att dervid vända oss till Danmark; Ryssland har redan nästan stängt sin marknad för våra produkter, och förhållandet med Finland hotar snart blifva detsamma. Och då det är en lifsfråga för vår industri att vinna större afsättning, böra vi icke försumma att söka åt densamma bereda denna förmån äfven i Danmark. Förutsättningarna för att detta sträfvande skall kunna lyckas synas mig förefinnas. Danmark är ett ganska rikt land med ty åtföljande större konsumtionsförmåga; våra kommunikationer med Danmark äro lätta; folkets seder och språket, så nära beslägtadt med vårt eget, lägga inga hinder i vägen. Under sådana förhållanden skulle det kunna blifva, synes mig, synnerligen fördelaktigt för Sverige att deltaga i en utställning, som icke allenast kommer att räcka i flera månader utan äfven har det företrädet framför de större, internationella utställningarne, att, då endast de tre nordiska staterna uppträda, vårt land icke löper fara att försvinna vid sidan af de stora industriidkande nationerna, utan tvärt om har utsigt att komma att

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

spela en framstående rôle. Dessutom är Danmark icke större, än att flertalet af dess inbyggare kunna medhinna att under de månader, utställningen varar, besöka densamma, hvarigenom köpare få tillfälle att se, hvad vi kunna producera. Hvad jag nu sagt gäller naturligtvis i främsta rummet om de näringsgrenar, i hvilka vi äro särskildt framstående, och hvilka med rätta kunna kallas nationella, då råmaterialet finnes inom landet, nämligen metallindustrin och träförädlingsindustrin, men det torde äfven gälla om flera andra näringar, särskildt tillverkningen af landbruksredskap och af maskiner hörande till mejerihandteringen.

Utskottet har emellertid yttrat, att intresset inom Sverige för denna utställning skulle vara ringa, och till bevis derpå anfört uttalanden af åtskilliga hushållningssällskap, hvilka väl i »klämman» förordat, att Sverige blefve å utställningen representeradt, och derföre i den kongl. propositionen ej kunnat annat än upptagas på de tillstyrkande korporationernas sida, men hvilka affattat motiveringen så, att deraf enligt utskottets förmenande skulle framgå, att tillstyrkandet skett mer eller mindre motvilligt. Ja, mine herrar, det lönar icke mödan att förneka, det inom Sverige intresset för utställningen för närvarande är skäligen lamt, och något annat har icke heller i den kongl. propositionen påståtts, men för min del tror jag, att den omständighet, att åtskilliga hushållningssällskap synts obenägna, beror derpå, att de, såsom naturligt är, framför allt afsett landbruket, och medgifvas måste, att, med undantag af rikets södra orter, våra jordbrukare skulle hafva föga gagn utaf att delta i en utställning i Danmark af kreatur och mejeriprodukter. Men det är ju den egentliga industrien, som skulle draga nytta af utställningen; och i fråga om dess deltagande deri gäller hvad svenska slöjdföreningen i sitt utlåtande erinrar, då den säger, att erfarenheten från andra utställningar synes gifva vid handen, att, om än företag af denna art, då de först bringas å bane, mötas med ringa sympatier, en märklig förändring i åsigtterna inträder, allt efter som tidpunkten för utställningens hållande närmar sig.

När nu utställningen i Köpenhamn kommit till stånd, när Danmarks och antagligen äfven Norges industriidkare strömma till med sina alster, och framte det bästa de kunna åstadkomma, om då Sveriges plats står tom, så tror jag, att man hos oss skall komma till insigt af, att vi försummat ett godt tillfälle att till fördel för vår industri visa, hvad den kan prestera, och sålunda verka för att bereda afsättning åt våra produkter i Danmark. Nu anförda skäl hafva föranledt mig att tillstyrka Kongl. Maj:t att till Riksdagen aflåta propositionen i ämnet.

Herr Hay: Icke utan förvåning har jag inhemtat, att statsutskottet afstyrkt det af Kongl. Maj:t äskade anslaget för Sveriges deltagande i en nordisk industri-, landbruks- och konstutställning i Köpenhamn under nästa år.

De skäl, utskottet härvid anfört, synas mig icke fullt hållbara. Utskottet tyckes fästa den hufvudsakligaste vigten vid hushållningssällskapens i allmänhet temligen ljumma uttalanden; en

ljumhet, som torde kunna förklaras i den omständigheten, att hushållningssällskapen öfver hufvud fästa afseende endast vid jordbruket och dermed närmast sammanhängande saker, utan att så synnerligen befatta sig med frågor, som angå industri och slöjd.

Från en sådan synpunkt låter den antydda ljumheten förklara sig. Annorlunda blir dock förhållandet om man i fråga om utställningen fäster den hufvudsakliga vigten vid alster af industri och slöjd — då bör industriidkaren icke försumma *något* tillfälle att framhålla sin vara och ej heller sky uppförfingar för att göra denna känd och värderad. I sådana fall kan den enskilde industriidkaren, öfverlemnad åt sig sjelf och sin egen kraft, utträtta blott helt litet. Men med statens mellankomst och ett s. k. officiellt uppträdande blir förhållandet betydligt förändradt.

Det är visserligen icke troligt, att, om Sverige skulle officiellt saknas på den blifvande utställningen i Köpenhamn, enskilde svenska utställare derföre skola bortvisas derifrån. Men hurudan blefve i sådant fall deras ställning, och med hvilken kraft kunde de då framhålla sin utställning och föra sin talan?

Man anmärker, och ej utan skäl, att utställningarna följa allt för tätt på hvarandra. Detta är nog sanning. Uppfinningarna hinna icke, trots de gå med jettesteg, åstadkomma några märkvärdiga nyheter vid hvarje utställning. Men derföre bör man icke underkänna utställningarnes betydelse. Och eger detta sin tillämplighet i allmänhet, så blir det ändå mer förhållandet, då det är meningen att deltaga i utställningen i ett land, som ligger endast på en half timmes afstånd från vårt eget.

Man talar och skrifver om tryckta konjunkturer och försvarad afsättning; men då möjlighet bjudes att framhålla sin vara och bereda afsättning åt densamma, då drar man sig för en jemförelsevis ringa utgift. Detta kan icke kallas konsekvent och skulle möjligen kunna tydas derhän, att det myckna talet om hårda tider skulle sakna verklig grund.

Jag håller för, att Sveriges officiella uppträdande på den stundande utställningen i Köpenhamn åt landet i sin helhet kan bereda fördelar, som ej allenast skola uppvägas, utan betydligt öfverstiga det anslag, som nu blifvit ifrågasatt; och jag tvekar derför icke att yrka till bifall Kongl. Maj:ts proposition om ett anslag af 50,000 kr. för år 1888 för Sveriges deltagande i en nordisk industri-, landbruks- och konstutställning i Köpenhamn.

Herr Darin: Då vi från vårt grannland, vårt broderland, Danmark, med hvilket vi hafva så mycket gemensamt och med hvilket vi alltjemt förena oss genom nya band — hvarpå vi se ett bevis i ett lagförslag, som är uppfördt på dagens föredragningslista — mottogo inbjudning att deltaga i en nordisk, eller, om man så vill, skandinavisk utställning i Köpenhamn, trodde jag, att sakens beskaffenhet och befintlig sympati skulle mana oss att tacka samt antaga denna inbjudning och på samma gång visa oss villiga till några uppförfingar för ändamålet. Denna utställnings betydelse finnes fullständigt och riktigt uttryckt i dessa i statsrådspro-

Angående ifrågasatt anslag för Sveriges deltagande i en utställning i Köpenhamn.
(Forts.)

Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)

tokollet förekommande ord: »Utställningen kommer att förete mycket af vigt för oss att inhemta, likasom den skall erbjuda ett tillfälle, som ej bör lemnas obegagnadt, att göra våra alster kända i detta för deras afsättande välbefägnade land.» Jag instämmer i allo i detta regeringens uttalande.

Hvad angår frågan, om huru stora sympatierna i landet kunna vara för utställningen, har regeringen låtit sig angeläget vara att derom inhemta underrättelse från skilda delar af riket. Dess värre har statsutskottet icke delat regeringens mening rörande de i anledning deraf från vederbörande magistrater ankomna yttranden. Statsutskottet lemnar en redogörelse för de olika hushållningssällskapens och deras förvaltningsutskotts uttalanden i frågan. Utskottet har måst medgifva, att bland dessa myndigheter nio obetingadt förordat Sveriges deltagande i utställningen; men rörande fyra af hushållningssällskapen förmenar utskottet, »att deras tillstyrkande af saken uttalats i sådana ordalag, att tillstyrkandet förlorat en god del af det värde, som eljest kunnat tillmätas detsamma». Jag kan icke tolka de fyra förvaltningsutskottens — nemligen Kalmar läns södra, Vermlands läns, Vesternorrlands och Jönköpings läns hushållningssällskaps — uttalanden på samma sätt som statsutskottet, och jag håller mig dervid till hvad som tydligt står för våra ögon i utskottets utlåtande. Från Kalmar läns södra hushållningssällskap heter det, att det »ville synas, som om det för landet i dess helhet vore fördelaktigt att deltaga deri (utställningen)»; från Vermlands läns, att »den nytta för vårt näringslif, som af utställningen kunde härflyta, borde föranleda dertill, att, om inbjudning från Danmark skulle till Sverige ingå, densamma icke torde böra afvisas;» från Vesternorrlands läns, »att deltagandet i den ifrågasatta industri- och landbruksutställningen väl torde vara för riket i dess helhet till gagn»; och från Jönköpings län slutligen, »att jordbrukare och industriidkare icke skulle befinnas villige att deltaga i den tilltänkta utställningen». Jag tror icke, då man vill utröna i hvad mån den gjorda inbjudningen eger sympatier i landet, att man har rätt från de nio förstnämnda hushållningssällskapen, hvilka förordat vårt deltagande i utställningen, afräkna de fyra sist anförda, utan att man i stället bör lägga dem till de nio.

Vidare påpekar statsutskottet, att hushållningssällskapen eller förvaltningsutskotten i åtskilliga län, såsom Skaraborgs, Göteborgs och Bohus, Hallands, Kopparbergs och Gefleborgs, icke afgifvit egna yttranden i fråga, och detta finner utskottet vara »betecknande». Ja, hvad utskottet menar med det uttrycket kan vara tvistigt. Får den gamla satsen, att »den, som tiger, han samtycker» anses gällande, så är jag med om uttrycket »betecknande».

Nu återstå endast sju län, från hvilkas hushållningssällskap ogynsamma svar ingått. Således är i hvarje fall pluralitet gifven för vårt antagande af inbjudningen. Emellertid vill jag icke tillerkänna deras uttalanden den stora betydelse, som statsutskottet tillmätt dem. Visserligen säger utskottet, att dessa myndigheter skulle vara de, som *bäst* borde känna ställningen i de särskilda orterna. Det är dock, på sätt en föregående talare påpekat, en om-

ständighet, som härvid bör beaktas. Det finnes flere andra korporationer, som skulle velat hafva ett ord med härvidlag och som skulle kunnat ådagalägga en större insigt vid frågans bedömande.

I fortsättningen af statsutskottets motivering får man äfven veta, att Stockholms fabriksförening — jag vet icke hvad betydelse kammaren vill skänka ett uttalande derifrån, men jag tror, att ett sådant icke kan tillmätas en allt för stor betydelse — yttrat sig sålunda, »att den nuvarande afsättningen af *hufvudstadens* fabriksalster till grannlandet Danmark ingalunda är eller måhända kan under en närmare framtid blifva af den betydelse och omfattning, att några väsentliga fördelar kunna i detta hänseende förväntas», men det är ju tydligt, att, då ett alldeles särskildt intresse dikterat ett utlåtande, detta utlåtande icke kan hafva så stor betydelse, och utlåtandets betydelse förringas ännu mera deraf, att samma förening uttalat, att utställningen i Paris skulle ega större betydelse för vårt industriella lif än en utställning i Köpenhamn. I likhet med föregående talare samt herr statsrådet och chefen för civildepartementet, betvivlar jag detta. Jag har nemligen trott, att lika barn leka bäst, eller med andra ord, att vårt deltagande i en utställning i det land, som står oss närmare i resurser, är för oss af större nytta än att komma i jernförelse med ett land sådant som Frankrike. — För öfrigt vill jag mot hvad denna fabriksförening kan hafva yttrat uppställa hvad svenska slöjdföreningen yttrat, nemligen, att en industri- och landtbruksutställning i Köpenhamn år 1888 bör hafva att motse ett allmännare deltagande från svensk sida.

Vidare föreligger ett uttalande från fullmäktige i jernkontoret, men detta är af gammalt datum och afser ett förhållande, som icke är alldeles likartadt med det nu föreliggande. Fullmäktige inskränka sig också till åberopande af hvad de förut sagt, när fråga var om en skandinavisk utställning i Stockholm. Men det ligger ju i sakens natur, att icke alldeles samma omständigheter gälla nu. För öfrigt hafva dessa fullmäktige icke vågat gå längre i sitt uttalande än att säga, att de icke kunna yttra sig om den större eller mindre grad af intresse, som bör kunna väntas komma förslaget till del.

När jag således granskar de uttalanden, som från skilda håll blifvit lemnade för att utröna sympatierna i landet för ifrågavarande utställning, så har jag kommit till alldeles samma uppfattning, som finnes angifven i statsrådsprotokollet och som uttryckes med dessa ord: »den slutsats torde emellertid få dragas af den utredning, som i sakens närvarande skick kunnat genom uttalanden från olika landsdelar vinnas, att, derest inbjudningen till utställningen antoges, landets näringsidkare i allmänhet icke skulle vara obenägne att söka medverka dertill, att Sveriges industri och landtbruk dervid blefve på ett för landet hedrande sätt representeradt.» På grund af hvad jag nu anfört, hemställer jag att kammaren måtte, med afslag å statsutskottets hemställan, bevilja de af Kongl. Maj:t för utställningen i Köpenhamn äskade medel.

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.*
(Forts.)

Herr A. P. Danielson: Att utskottets motivering skulle komma att bedömas från olika synpunkter var att vänta; men då utskottets flertal var af den mening, att det föreliggande förslaget icke kunde bifallas, var det klart, att utskottet sökte gifva de skäl därför det kunnat. Jag tror också, att, om man närmare granskar de skäl, utskottet anfört, lära de väl icke befinnas så svaga, som man här velat låta påskina. Den ärade talaren från Jönköping nämnde, att han blifvit öfverraskad af utskottets hemställan i frågan; jag föreställer mig, att en sådan öfverraskning icke kan vara af så svar beskaffenhet, liksom icke heller den siste talarens anförande rörande utskottets motivering. Utskottet har nemligen ansett, att, då icke ett mera allmänt uttalande för deltagande i en sådan utställning kommit till stånd inom landet, skäl icke voro för handen till att bifalla förslaget. Man kan säga, att beloppet icke är så stort, men det är i alla fall ganska betydligt. Jag föreställer mig, att, om meningarna äro så delade, det icke är skäl att, äfven i betraktande af beloppets ringhet, anslå medel till ett företag, som ej medför det dermed afsedda gagnet. Det vill synas af de afgifna svaren, att våra industriidkare äro trötta på dessa utställningar, hvilka kosta mer än den nytta de kunna hafva att vänta för sina uppoffringar. Jag har trott, att det beslut som just nyss af kammaren fattades, nemligen att anvisa medel för att möjliggöra utsändande af personer, hvilka få i uppdrag att i andra länder söka bereda våra näringar afsättningsorter, skall gagna vida mer än dessa utställningar, en uppfattning, som äfven delats af medkammaren. Jag tror, att, om man fortfore på den vägen, skulle man gagna vida mer än genom påtryckningar gång efter annan på våra näringsidkare för att få dem att deltaga i utställningar; låt vara att detta denna gång gäller vårt grannland. Jag vill lika gerna som någon annan god grannsämja med Danmark, men då vi afslagit anslag till en utställning i vårt eget land, tycker jag icke att skäl nu föreligga för beviljande af detta anslag, helst vi förlidet år hade en rätt omfattande utställning här i hufvudstaden.

Det skulle äfven kunna sägas, att, då det är fråga om en verldsutställning i Paris, till deltagande hvori franska regeringen utsändt uppmaning, vi skulle komma i en besynnerlig ställning, om vi nu deltoge i utställningen i Köpenhamn, men vägrade att deltaga i den större utställningen i Frankrike. — På samma sätt skulle det väl också vara egendomligt, då, efter hvad vi sett af tidningarne, rätt många af de större länderna afböjt att deltaga i verlds-expositionen i Paris, om Sverige vore det enda land som deltoge deri. Vilja våra industriidkare inhemta några rön vid utställningen i Köpenhamn, tror jag, att Kongl. Maj:t icke saknar medel att understödja en och annan näringsidkare från de särskilda fonder, som för sådant ändamål finnas och som, efter hvad jag hört, icke äro utan medel härtill. Det är jemväl med fäst afseende härpå, jag icke tror det vara skäl att nu bifalla detta anslag, och då flertalet af dem, som uttalat sig härom, afböjt förslaget och Första Kammaren, efter hvad som meddelats, utan votering redan bifallit

utskottets afstyrkande hemställan, tager jag mig friheten äfven yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr friherre Nordenskiöld. Jag skall deremot, i likhet med hvad jag gjort vid föregående riksdagar, yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt. Jag har alltid voterat för anslag till utställningar och expositioner och dervid ofta stått i skarp motsats mot personer, med hvilka jag eljest i allmänhet stämt öfverens. Jag är nemligen för min del fullt öfvertygad om, att dylika expositioner göra stort gagn, så stort till och med, att, då en gång de olika industrigrenarnes historia kommer att skrivas, skall det visas, att nästan hvarje exposition bildat en vändpunkt för någon viss industrigrens utveckling. Huru skulle väl Sveriges industri för närvarande se ut, om vi icke tagit del i utlandets expositioner? Den skulle helt säkert stå så lågt, att det nu ingalunda kunde, såsom för det närvarande är fråga om, komma i fråga att sända ut några särskilda personer för att i främmande länder bereda afsättning och marknad för alster af svensk industri och svenska näringar. Vi skulle i så fall icke hafva något att sälja. Det är sant, att de utlåtanden från industriidkare och industriella korporationer, på hvilka utskottet stöder sig, ofta visa föga välvilja för vårt deltagande i utländska expositioner och att, äfven då detta icke uttryckligen utsäges, sjelfva tillstyrkandet är affattadt i ganska ljumma ordalag. Det är dock tydligt, att de, som tillfrågats, icke varit fullt opartiske. I allmänhet äro nemligen de industriidkare, som tillfrågats, representanter för näringar och fabriker, som redan länge varit i verksamhet, och för desse, hvilkas arbetsmetoder redan börjat gå i vissa hjulspår, hvilkas modeller redan stelnat i vissa former, är det icke så angenämt att få sina alster jemförda med samma slags alster, framställda af yngre medtäffare, med nya tidsenliga idéer och åsiter.

Det är dessutom naturligt, att de betydliga kostnader, dessa expositioner alltid medföra för industriidkaren, för honom bildar en börda, som han gerna undandrager sig. För honom varder expositionen kostsam och förenad med många olägenheter, som kanske icke alltid för honom uppvägas af fördelarne. Men för staten och för den stora allmänheten förhåller det sig annorlunda. Genom dessa utställningar tvingas den gamla industrien att följa med sin tid, den får derigenom ny lifskraft; nya fabriker och nya uppfinningar kunna här göra sig gällande, och allmänheten får här inhemta hvar den bästa varan fås för billigaste pris. Jag är vidare böjd för expositioner, därför, att i den jern- och blodperiod, i hvilken vi lefva, utgöra de verkliga nationella fredsfester, som åtminstone i någon mån måtte bidraga dertill att få ett slut på det olyckliga politiska tillstånd, som för närvarande råder i vår lilla verldsdel.

Vi tillhöra ett skandinaviskt land och, om de nordiska rikena skola hafva någon framtid för sig, måste de sluta sig tillsammans och icke isolera sig samt, såsom många önska, bilda tre små stater här uppe i norden, utan kraft att stå emot i den fredliga täfingsstrid, som ständigt pågår eller i den blodiga, som kanske förestår.

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

Derför skulle det också, på sätt jemväl herr Sven Nilsson påpekade, vara utomordentligt ledsamt om Sverige uteblifver från industriutställningen i Danmarks hufvudstad. Icke heller kan jag instämma i Stockholms fabriksförenings uttalande, att man borde afslå anslaget till expositionen i Köpenhamn för att i stället lättare kunna deltaga i den förestående utställningen i Paris. För min del tror jag, att det skulle vara olyckligt, om vi nödgades bli borta från sistnämnda utställning; men om vi komme att deri deltaga, så skulle det vara ganska nyttigt förbereda oss härpå genom att deltaga i den mindre kostsamma och anspråksfulla exposition, som nu är fråga om.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts och afslag å utskottets förslag.

Herr Petersson i Boestad. Jag skall inskränka mig till att yrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till statsutskottets förslag i denna punkt.

Herr vice talmannen Sven Nilsson. Som herrarne behagade finna, har jag för min del reserverat mig mot utskottets föreliggande förslag, och jag ber derföre att få angifva min ställning till denna fråga. Jag anser att det af Kongl. Maj:t ifrågasatta anslaget bör beviljas. Det hufvudsakligaste motivet, som blifvit åberopadt dels i utskottets betänkande och dels för öfrigt här i kammaren för ett afslag å nämnda anslag, har varit det, att våra näringars tynande lif för närvarande icke tillstodde, att vi skulle deltaga i dylika utställningar. För min del anser jag, att just denna omständighet, att våra näringar äro tryckta, borde utgöra ett talande skäl för, att staten skulle träda emellan och möjliggöra ett dylikt deltagande; ty om statens understöd någonsin bör lemnas, så borde det väl vara vid ett tillfälle sådant som detta; ty aldrig skulle en hjälp komma bättre till pass, än om den lemnades på ett sätt, som nu är föreslaget. Om våra svenska näringar icke varda representerade vid nu förestående utställning i Köpenhamn, så är det ju alldeles uppenbart, att de, som möjligen velat men icke kunnat utställa sina alster, blifva beröfvade ett tillfälle att göra dessa sina alster mera kända. Om således de svenska näringsidkarne icke af sig sjelfva mäta deltaga i en täflan, som är så väl behöflig för att bereda afsättning åt deras produkter, så torde det vara lätt insedt, att nu ifrågasatta 50,000 kronor äro ytterst väl använda medel, om de beviljades för att befrämja dylikt ändamål. Det må visserligen vara möjligt, att det icke kommer att bli synnerligen många industriidkare, som skulle komma att deltaga uti berörda utställning i Köpenhamn, men i så fall må väl å andra sidan medgifvas, att just af denna anledning det ifrågasatta anslaget blefve en så mycket kraftigare och verksammare hjälp för dem, som vilja deltaga i utställningen, att verkligen och med framgång kunna göra det.

Det skäl, som man här anfört mot beviljandet af det föreslagna beloppet, nemligen den snart förestående utställningen i Paris, synes mig vara något långsökt, enär frågan om den ena eller den

andra utställningen synes både kunna och böra bedömas utan att hänsyn toges till dessa båda utställningar samtidigt. Det tillkommer nemligen icke denna Riksdag utan en följande att taga frågan om deltagande i den blifvande verldsutställningen i Paris i öfvervägande, och man blir då i tillfälle att fatta sitt beslut för eller emot i det fallet. Det beslut, som nyligen blifvit vid denna riksdag fattadt i syfte att genom agenter i utlandet bereda afsättning åt svenska produkter i utlandet, synes mig vara i och för sig godt, men jag anser att icke ringaste skäl bör förefinnas för att just derföre, att man bifallit beviljandet af ett anslag i sådant syfte, afslå det förslag, som nu föreligger. Bland de yttranden, som från vederbörande myndigheter infordrats, ber jag få fästa uppmärksamheten dervid att, hvad särskildt beträffar hushållningssällskapen, i hvilka, såsom man här anmärkt, det hufvudsakligen är jordbrukare, som äro de beslutande, de utlåtanden, som af dessa afgifvits, icke böra tillmätas någon synnerlig betydelse för de särskilda industrierna, enär dessas målsmän icke äro inom dessa sällskap representerade. Det må väl vara sant, att de industriidkare, hvilka redan lyckats att få sina alster kända, icke hafva något intresse att blifva representerade vid ifrågavarande utställning, men deremot är detta synnerligen viktigt för den mindre industriidkaren, för att han må få sina nya uppfinningar mera allmänt kända.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Petersson i Runtorp: Jag har med min röst bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit, och tror mig hafva haft fullt giltiga skäl härtill. Man har sagt, att vi svenskar skulle hafva en praktisk fördel af att deltaga i den förestående utställningen i Köpenhamn. Jag tror visserligen, att man skulle kunna hafva fördelar deraf, om man deltog deri på ett förståndigt sätt, nemligen genom att vi reste dit så många som möjligt för att taga reda på hvad den har att visa och deraf draga så mycken nytta som möjligt; men att Sverige skulle uppträda officiellt på denna utställning, skulle enligt min uppfattning bestämdt icke lända till någon fördel; fastmera föreställer jag mig, att under nuvarande tryckta förhållanden för vår industri och våra näringar vi ovilkorligen skulle komma att göra fiasco. Jag vill förlikna en industriutställning vid en kappkörning; om man uppträder vid en sådan med en utkörd krake, som kanske till på köpet är sjuk, så gör man mera skada än gagn, och man gör således i ty fall mera nytta genom att stanna hemma. Hur hårdt detta än må låta, så är det dock sant.

Nu säger man, att industrien och jordbruket skulle upphjelpas genom detta anslag af 50,000 kronor. Ja, kunde detta ske, skulle jag önska, att anslaget vore ännu större. Men enligt min tanke skulle dessa 50,000 kronor icke kunna bereda en sådan hjälp, utan endast komma att blifva ett tryck på de industriidkare, som icke önska uppträda på utställningen. Ty kostnaderna för dem komme med all säkerhet att blifva betydligt större än, att de skulle kunna betäckas med detta ringa anslag. Den enda verkliga nytta man

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

kan få af utställningen är derföre enligt mitt förmenande att besöka densamma och såsom åskådare af de utställda föremålen inhemta de lärdomar, som dessa kunna lemna. Men att vi skulle så att säga officielt uppträda på utställningen, dertill fordras att våra näringar och vår industri befunne sig i ett helt annat skick än de nu göra.

Slutligen vill jag blott nämna, att då det för några år sedan i Danmark väcktes fråga om, att detta land skulle deltaga i den tillämnade utställningen här i Sverige, belöpte sig det derför begärda anslaget till endast 20,000 kronor, hvilket anslag likväl icke beviljades. Huru jag således än ser saken, kan jag icke finna, att det vore värdt för oss svenskar att uppträda på den ifrågavarande utställningen. Fattigdom och högfärd hafva alltid varit till skada, och detta böra vi icke glömma.

Herr Persson i Vadensjö: Då jag icke kunnat biträda utskottets hemställan i denna punkt, anser jag mig böra gifva till känna, huru jag sett saken. Min åsigt är, att, vare sig Kongl. Maj:ts föreliggande proposition bifalles eller ej, Sverige dock kommer att bli representeradt på ifrågavarande utställning, och då man vet, huru svårt det är för den enskilde att för detta ändamål på lämpligt sätt ordna det för sig i ett främmande land, synes det mig icke vara mer än billigt, att staten biträder med sin hjälp, i synnerhet då man vet, med hvilken omsorg såväl Danmark som Norge värda sig om sina utställningar.

Hvad beträffar herr Danielsons yttrande, att våra industriidkare icke hafva råd att deltaga i en sådan utställning, finner jag detta vara ett af de mest talande skäl för att rösta för bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Emot herr Nils Peterssens åsigt, att vi borde uppträda mera enkelt och magert, vill jag invända, att vi icke skulle kunna uppträda på ett mera enkelt och magert sätt, om vi bifölle utskottets förslag.

Jag minnes utställningen i Köpenhamn för några år sedan och huru svårt det då var för våra svenska industriidkare, emedan de fått mindre fördelaktiga platser anvisade för deras alster. I hopp om, att förhållandet i detta afseende skulle blifva bättre denna gång, om det nu begärda anslaget beviljades, och på de öfriga skäl jag anfört, får jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har inom utskottet icke deltagit i behandlingen af denna punkt, och det är derföre jag nu har velat gifva till känna att, om jag det hade gjort, skulle jag hafva biträdt det slut, hvartill utskottet kommit. Det skulle väl också se högst egendomligt ut, om Andra Kammaren bifölle denna af utskottet afstyrkta proposition, sedan den blifvit af Första Kammaren förkastad. Jag vill visst icke klandra regeringen för, att den framlagt densamma; tvärt om anser jag att det var på sin plats att, då en inbjudning kommit från grannriket till oss att deltaga i utställningen, regeringen gaf Riksdagen tillfälle att yttra sig deröfver. Men oaktadt Sverige är särskildt känt för sin benägen-

het för allt som är utländskt, skulle det dock se rätt besynnerligt ut, om, sedan Riksdagen för två år sedan afslagit en af Kongl. Maj:t gjord framställning om anordnande af en utställning här i Stockholm, Andra Kammaren nu skulle förklara sig vilja deltaga i en utställning i utlandet.

För öfrigt lär det icke vara omöjligt för regeringen att med de medel, som stå till dess förfogande, understödja dem som vilja uppträda enskildt på utställningen. Men om statsanslag lemnas dertill, får Sveriges uppträdande på utställningen en helt annan karakter, och om detta uppträdande blir tarfigt, komme detta att lända hela landet mera till skada, än om enskilda personer deltaga i täfningen så godt de kunna.

Jag tror dessutom, i likhet med åtskilliga föregående talare, att dessa ständigt återkommande utställningar icke äro till så synnerligt stor nytta för våra näringar och vår industri, emedan de vanligtvis kosta mycket mera än de smaka. Jag har i detta fall samtalat med åtskilliga industriidkare, och jag har nästan aldrig träffat på någon, som icke varit af den mening, att kostnaderna för desamma icke på långt när motsvaras af den nytta, de kunna hafva med sig. Men, frågade jag dem, hvarför uppträda ni då på utställningar? Jo, svarade man mig, när den ene kommer dit, få vi också lof att vara med. De framträda på dessa utställningar dock icke i hvardagsdrägt, så att man kan få en riktigt sann bild af dem, utan de påtaga sig högtidsdrägt, så att, om dylika varor verkligen tillverkades, skulle de ruinera sig derpå, och för den skull gör man dem i allmänhet icke så dyrbara som till dessa utställningar. Anslår man nu dessa 50,000 kronor för deltagande i en utställning i Köpenhamn 1888, blir det svårare för vederbörande att en annan gång icke äfven göra en framställning om anslog för Sveriges deltagande på ett värdigt sätt i den verldsutställning, som, efter hvad jag sett af tidningarne, är ämnad att hållas i Paris 1889. Afslår man åter denna framställning, hvartill man ju kan hafva fullt fog, då man för några år sedan afslog ett bidrag till en utställning i landets hufvudstad, kan Kongl. Maj:t lättare och med mera skäl förklara för Frankrike, att vi icke vilja deltaga i en utställning, hvartill vi icke hafva råd och hvaraf vi hafva föga nytta. Ty nyttan af deltagande i sådana utställningar motsvarar verkligen icke kostnaden för desamma, och i tider sådana som den närvarande synes man mig böra hafva fullgoda skäl för att tillstyrka bifall till den kongl. propositionen, hvarför jag också anhåller om bifall till utskottets afstyrkande förslag.

Herr Jonsson i Hof: Då jag har antecknat mig såsom reservant emot utskottets beslut i denna fråga, anser jag det vara på sin plats att jag angifver mina skäl därför. Jag får då säga, att, om jag likasom en talare, hvilken här yrkat bifall till utskottets förslag, hyste den tro, att, om icke staten lemnade något understöd åt dem, som ville deltaga i utställningen, inga svenska utställare komma att der infinna sig, skulle äfven jag yrka på afslag, men jag har den uppfattning, att, då tiden för utställningen

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.*
(Forts.)

är inne, många svenska industriidkare skola der infinna sig för att deltaga i täfvingen, och har man den uppfattningen och dessutom inser, att kostnaderna för ett sådant deltagande måste blifva mycket stora, tror jag icke det vara riktigt att sätta sig emot, att staten träder emellan för att något lindra dessa kostnader.

Jag skall nu beröra några invändningar, som gjorts från motsidan och som hittills icke blifvit besvarade. En af dem var, att de tryckta tiderna skulle vara ett skäl att icke bifalla den kongl. propositionen. Ja, detta skäl skulle hafva sin betydelse, derest tiderna voro tryckta endast inom Sverige. Men då man vet, att detta är förhållandet öfver hela världen, således äfven i Danmark och Norge, har detta skäl ingen betydelse, efter som vid sådant förhållande utställningen bör blifva till lika stor nytta för alla tre länderna. Ett annat skäl var, att, då vi afslagit en af regeringen gjord framställning om beviljande af anslag till en utställning hos oss, det skulle vara märkvärdigt om Andra Kammaren nu beviljade anslag för deltagande i en utställning i ett främmande land. Ja, om utställningen i Danmark, såsom förhållandet var med den här tillämnade, icke blefve utaf, då kunde ett sådant skäl hafva någon betydelse — men då man icke kan antaga annat, än att utställningen i Köpenhamn kommer att ega rum, är det tydligt att, om staten undandraget sig att lemna sitt understöd åt de svenska industriidkare, som ämna deltaga i densamma, dessa icke kunna uppträda tillräckligt värdigt, hvarigenom så väl de som svenska staten i sin helhet komma att lida skada.

Man har såsom skäl emot Sveriges deltagande uti ifrågasvarande utställning åberopat de från flera håll inom landet afgifna utlåtanden i saken, hvilka skulle gifva vid handen, att vår industri icke skulle hafva synnerligen stort intresse af ett sådant deltagande. Jag tror nog att de, som så uttalat sig, hafva denna öfvertygelse, och att många industriidkare äfven hylla samma åsigt. Men min tro är äfven att, när tiden för utställningen närmar sig, komma dessa industriidkare att få mera intresse för densamma, och då inträffar just hvad som jag påpekat, nemligen svårigheten för dem att på ett värdigt sätt uppträda i följd deraf, att staten icke lemnat någon hjälp dertill.

Det är från dessa synpunkter jag sett saken, och då jag således tror, att vi genom att bevilja detta anslag mera gagna industrien än om vi icke bevilja det, ber jag att få förena mig med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition, ehuru jag icke har stor förhoppning om, att den skall gå igenom.

Herr Ahlström: Jag begärde ordet med anledning af herr Nils Peterssens yttrande, att Riksdagen hade allt skäl att afslå föreliggande framställning, derför att danska representationen för ett par år sedan afslagit danska regeringens hemställan om anslag för Danmarks deltagande i en industriutställning här i Stockholm. Jag vill dervid påpeka, ehuru det ju icke är möjligt att med säkerhet veta hvilka skäl som förestafvat ett sådant afslag af danska representationen, att det ligger nära till hands antaga, att detta

beslut härrörde från skäl, som icke stodo i något samband med en sådan utställnings ändamålsenlighet och nytta. Man kan snarare tänka sig, att det egentliga skälet för afslag varit danska representationens hållning i allmänhet gent emot landets regering. Då vi veta, hurudant förhållandet mellan Danmarks regering och representation under en lång följd af år varit, har man all anledning antaga, att det icke varit sakliga skäl, som dikterat detta afslag. Sjelf har jag i stället en annan erfarenhet att ur reciprocitets-synpunkt åberopa, hvilken kan mana svenska representationen att lemna bidrag till en utställning i Danmarks hufvudstad. Danmark har nemligen, så vidt jag vet, alltid annars med beredvillighet deltagit i liknande utställningar, som anordnats inom Sverige. Särskildt vill jag omnämna en utställning, som hölls i den stad, jag representerar, nemligen industriutställningen i Malmö år 1881, i hvars styrelse jag hade äran vara ordförande och hvilken utställning visserligen var tillkommen på enskildt initiativ af dervarande industriförening, men som likväl hade den djerfheten att kalla sig skandinavisk och som kom att slå märkvärdigt väl ut. I densamma deltog Danmark med stort intresse, och ehuru jag nu icke kan nämna siffran, vet jag dock, att det anslag af allmänna medel, styrelsen för utställningens danska afdelning egde förfoga öfver, var ganska betydligt. Det är på denna grund jag tror, att icke reciprociteten här kan åberopas såsom utgörande anledning till afslag å Kongl. Maj:ts proposition, utan snarare till motsatsen.

Medan jag nu har ordet vill jag vidare, särskildt såsom representant för en af Skånes kuststäder, påpeka, att i synnerhet den mindre industrien och naturligtvis i främsta rummet uti den närmast intill Danmark liggande delen af vårt land, Skåne, skulle, hvad än den stora industriens representanter må invända mot den tillämnade utställningen, komma att få ett högst väsentligt gagn af att deltaga i densamma. Det är därför jag nu ber, utan att åberopa eller upprepa något af de skäl, som anförts af föregående talare, få instämma med dem, som yrkat bifall till den kongl. propositionen.

Herr Petersson i Boestad: Herr vice talmannen yttrade, att det finnes många nya uppfinningar och industrialster, som behöfde göra sig kända och uppmuntras vid köpenhamnsutställningen.

Jag vore honom mycket tacksam, om han ville uppgifva, hvilka dessa nya uppfinningar och industriartiklar äro.

Herr Brodin: För min del har jag af erfarenhet kommit till samma åsigt som statsutskottet, nemligen att dessa utställningar i allmänhet icke lemna en valuta, som motsvarar hvad de kosta; och jag tror, i likhet med herr Danielson, att vi skola bättre gagna industrien, om vi fortsätta på den väg, som börjats, genom det af denna kammare nyss beviljade anslag till främjande af svenska produkters afsättning i utlandet. Men oafsedt denna min åsigt, synes det mig dock, som om det i detta fall vore en särskild omständighet, som måste tagas i betraktande och hvilken efter

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.*
(Forts.)

mitt förmenande gör, att, om vi nu afslå Kongl. Maj:ts framställning och derigenom försvåra möjligheten för svenska industriidkare att deltaga uti ifrågavarande utställning, detta skulle bereda Sverige en nationalekonomisk förlust. Det är nemligen en känd sak, att samfärdseln mellan Skåne, som ju är Sveriges folkrikaste och bördigaste provins, och Danmark, synnerligen Köpenhamn, är mycket liffig. Det är också naturligt, att dess invånare skola under utställningen flitigt besöka Köpenhamn, och det är antagligt, att de skola uppskjuta sina uppköp, till dess de komma till utställningen för att se hvad som der kan finnas af redskap och maskiner, som äro behöfliga för jordbrukets behof. För att då hindra dem att köpa utländska varor i stället för svenska, på den grund att icke några svenska modeller finnas utställda, så att jemförelse kan göras, ehuru kanske dessa skulle öfverträffa de utländska, så bör äfven den svenska tillverkningen ses vid utställningen företrädd. I följd af denna farhåga yrkar jag för min del bifall till Kongl. Maj:ts proposition, då jag tror, att genom ett sådant bifall en mångdubbelt större summa än här är fråga om att bevilja skall besparas Sveriges industriidkare.

Det har af flere talare anförts, att det finnes en mängd fonder, som kunde af Kongl. Maj:t för ändamålet användas. Jag kan icke finna det antagligt, att Kongl. Maj:t skulle använda dessa fonder för ifrågavarande utställning, då Riksdagen, i den form frågan nu framkommit, afslagit Sveriges deltagande deri. Andra talare hafva ansett, att på den grund, att Riksdagen förut afslagit begärdt anslag till en dylik utställning i Stockholm 1886, borde icke heller det nu ifrågasatta anslaget bifallas. Icke heller denna åsigt kan jag gilla. Utställningen i Stockholm var mindre behöflig, ty vi hafva våra landtbruksmöten, hvilka allt mer och mer besökas och som förekomma i olika delar af landet. På dessa möten hafva på senare tider industriidkarne ganska flitigt utställt och förevisat sina produkter. Vidare har såsom ett stöd för afslag å det ifrågavarande anslaget åberopats det förhållandet, att våra näringar för närvarande äro så betryckta. Men just detta anser jag vara ett skäl att nu bidraga till denna utställning. Det är nemligen för- enadt med många olägenheter för en industriidkare att deltaga i en sådan utställning, då han har fullt upp att göra, och det är då både kostsamt och besvärligt. Under tider sådana som de nuvarande, då många industriidkare knappast veta hvad de skola sätta i händerna på sina arbetare, blifver det deremot mindre kostsamt och kan i vissa fall vara fördelaktigt att genom tillverkning af maskiner och redskap afsedda för en utställning kunna sysselsätta åtminstone en del af sina arbetare. Vid de senare årens landtbruksutställningar har det nemligen visat sig, att många industriidkare uppträdte helt annorlunda än förr. Förut har vanligen industriidkare nöjt sig med att vinna ett pris. Nu deremot hafva alltid de mera energiska utställarne ett ombud på platsen, och om de hafva dugliga och för sitt uppdrag lämpade ombud, så kunna de understundom göra ganska goda affärer. Under landtbruksmötet i Stockholm förlidet är erfor jag af ett sådant ombud för en mekanisk

verkstad, som tillverkar lokomobiler och landtbruksredskap, att rätt betydliga försäljningar hade under utställningen åstadkommits. Jag föreställer mig, att förhållandet skulle blifva detsamma i Köpenhamn. På grund just af den tryckta ställningen hafva industridkarne tid att antingen sjelfva eller genom ombud besöka utställningen och kunna då med energi verka för försäljning af sina tillverkningar. Resultatet af ett sådant uppträdande skulle kanske blifva, att icke blott omkostnaderna för deltagandet i utställningen kunde betäckas, utan äfven andra fördelar kunde vinnas. Det har äfven sagts, att vår industri för närvarande är så dålig, att dess alster icke äro värda att utställas. Jag tror icke, att detta verkligen är förhållandet. Vår industris alster äro fullt ut lika goda och mången gång bättre än utlandets. Vi kunna också tillverka för samma pris som utlandet, men hvad vi icke kunna, det är konsten att sälja. Jag ber att få såsom ett bevis på riktigheten af denna min åsigt få anföra ett exempel. Jag mötte i går på gatan en köpman, tysk till börd, hvilken jag då icke sett på flera år, men hvilken enligt hvad jag minnes började sin köpmannaverksamhet såsom ombud för ett utländskt hus, för cirka 20 år sedan. Han handlade då uteslutande med tyska, engelska och amerikanska jernmanufakturvaror och etablerade, efter att några år hafva varit handelsresande för andra, egen affär. Jag frågade honom, huru affärerna gingo. Han svarade, att han vore ganska nöjd, ehuru tiderna voro mycket tryckta. Han meddelade äfven, att han numera också sålde en stor del svenska industrialster till utlandet, deribland icke obetydligt med eskilstunaknifvar till Paris, och stod han nu i begrepp att resa till Finland för att der sälja äfven svenska manufakturvaror. Jag har velat anföra detta för att visa, att vår industri icke är så dålig som man vill låta påskina. Men vi förstå icke konsten att sälja. Då nu utställningen i Köpenhamn skulle kunna bereda oss ett, i synnerhet i dessa tryckta tider, väl behöfligt tillfälle dertill, så ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt.

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

Herr Lagerberg: Jag är af den åsigt, att vi icke kunna göra nog mycket för understödjande och upphjelpande af den svenska industrien. Vi kunna nu göra detta på ett, såsom mig synes, klokt och förståndigt sätt, derigenom att vi bifalla Kongl. Maj:ts proposition och lemna det anslag, som äskats för Sveriges deltagande i industriexpositionen i Köpenhamn nästa sommar. Industrien och landtbruket äro så ofantligt nära förenade med hvarandra, att om den ena näringen blomstrar, blir följden, att äfven den andra blomstrar. Det går icke an i vår tid, att en nation, helst om det är en mindre sådan, isolerar sig och lefver ett lif för sig sjelf genom att icke deltaga i någon täflan, ty täflan är första vilkoret för framgång. Den, som sitter ensam för sig, blir aldrig fullkomlig, men den som arbetar och söker öfverträffa andra, vare sig i vetenskap, konst eller industri, för honom är det möjligt, om icke att blifva fullkomlig, så åtminstone att komma på en bättre ståndpunkt. Det är genom ökad arbetsskicklighet, flit och

Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)

upppoffring som industrien kan gå framåt, och den skall hafva ett skydd i sitt eget värde och icke i några tullar. Vi se nu, huru åtskilliga svenska råmaterialier gå till utlandet, exempelvis zink. Jag frågar: hvarför skulle icke vi kunna bearbeta zinken här i landet i stället för att utföra den till Belgien och sedan åter införskrifva den i form af vackra prydnader, hvarmed vi dekorera våra bostäder? Samma är förhållandet med siden och en mängd utländska produkter, som vi mycket väl skulle kunna tillverka, om vi egde goda mönster och tillräcklig företagsamhet.

Jag anser det sålunda vara till mycket gagn och fromma för svenska industrien, om Sverige värdigt uppträdde icke blott i Köpenhamn, utan äfven vid kommande världsexpositioner, ty ett så litet land som vårt måste ovilkorligen glömmas och skadas, om vi undandraga oss sammanvaro och täflan med öfriga land. Jag yrkar därför bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Innan jag slutar ber jag mot en talare på smålandsbänken, som nyss liknade Sverige vid en utkörd krake, få göra den påminnelsen, att visserligen heter det *tempora mutantur et nos mutantur in illis*, men förr liknade man Sverige vid ett ungt lejon, och jag åtminstone vill icke vara med om att nu likna det vid en utkörd krake.

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Jag begärde ordet endast för att besvara en af herr Petersson i Boestad till mig framställd fråga, som jag knappast trodde behöfva framställas. Han frågade, hvori de nya näringar bestode, som skulle representeras på denna utställning, och jag ber då honom endast se på sidorna 3 och 4 af bilagan till Kongl. Maj:ts proposition angående sjetten hufvudtiteln. Deraf skall han finna, att under år 1886 inkommit 599 patentansökningar, på grund hvaraf 463 patent beviljats. Det torde för honom vara mycket lätt att å patentbyrån få veta, hvori dessa uppfinningar bestå. För öfrigt behöfver han endast gå in i nästan hvilken butik som helst här i staden för att få reda på en mångfald af nya uppfinningar.

Jag tror att hans spörsmål till mig icke behöfver något vidare besvarande, och att herr Petersson med detsamma är tillfredsställd.

Herr P. A. Siljeström: Jag vill icke uttala mig i den föreliggande frågan från principiell synpunkt, ehuru jag i det afseendet tänker lika med en föregående talare på stockholmsbänken.

Men dess mer vill jag betona den omständighet, som gifvit anledning till anordnande af den ifrågavarande utställningen. Den åstadkommes för att fira det danska folkets frigörelse från lifegenkapen, och svenske män, framför allt svenske allmogemän, kunna icke vara ligkiltiga för detta vårt grannfolks stora politiska minne. Det existerar en solidaritet emellan nationerna. Den sympati vi känna för ett brödrafolks frihet skall stärka frihetskänslan hos oss sjelfva; och om svenska Riksdagen nu kan för så godt pris på ett värdigt sätt gifva uttryck för denna känsla och denna sympati,

så ligger deri enligt min tanke ett kraftigt skäl att bifalla den kongl. propositionen.

Herr Key instämde med herr Siljeström.

Herr Petersson i Runtorp: Den lilla klatsch, som talaren på göteborgsbänken rigtade emot mig i anledning af hvad jag sagt om de dåliga tiderna, var icke egnad att träffa mig. Jag har talat om svenska näringarne och industrien i allmänhet och inbegrep då icke kammarherrar. Hans anspelning träffade således i luften, helst som den delvis framfördes på ett främmande språk, som jag ej förstår, då jag endast lärt det svenska. Jag sade för öfrigt icke, att hela svenska folket vore en utkörd krake; men jag liknade vårt landtbruk och våra näringar vid en dylik. Jag vill icke säga, att icke någon näring kan bestå utan skydd, men vidhåller i allt fall hvad jag sade, då förhållandet i allmänhet är sådant.

Herr Lagerberg: Anledningen, hvarför jag citerade det omtalade uttrycket, var för ått precisera, att det var ett uttryck för en *smäländsk* uppfattning. Jag tror icke, att svenska folket i sin helhet är af den åsigt, att det är så bedröfligt ställt i landet som den ärade talaren framhöll.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och förklarade herr talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Som votering likväl begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition.

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 37:de punkten af utlåtandet n:o 6,

röstar Ja;

den, det ej vill,

röstar Nej;

vinner nej, har Kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet afåtna proposition.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, utföll med 104 ja mot 73 nej; hvadan kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

*Angående
ifrågasatt
anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.*

Punkten 38.

Bifölls.

Punkten 39.

*Angående
anslag till
statens
jernvägs-
trafik.*

Till *utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik* hade Kongl. Maj:t äskat ett anslag af 400,000 kronor, men hemställde utskottet under *mom. a*, af förevarande punkt, att för ifrågavarande ändamål måtte på extra stat anvisas ett belopp af allenast 350,000 kronor.

Mot utskottets hemställan i denna punkt hade herr *Petersson* i Runtorp afgifvit en reservation, innefattande tre moment, af hvilka det första, eller *mom. a*), innehöll en hemställan att det af utskottet tillstyrkta anslaget å 350,000 kronor måtte beviljas endast under vilkor »att vid skeende afgang af nuvarande innehafvare af generaldirektörs- och öfverdirektörsbefattningarna i styrelsen för statens jernvägstrafik nye innehafvare af dessa befattningar, som efter 1887 års början tillsättas, skola vidkännas afdrag å den kontanta aflöningen för värdet af de naturaförmåner, som enligt kongl. brefvet den 23 december 1880 bestämts, blifvande ny generaldirektör med 1,200 kronor för boställsvåningen och 400 kronor för veden, samt öfverdirektörer med belopp, som framdeles varda af Riksdagen bestämda».

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

herr *Petersson* i Runtorp: Såsom det synes, har jag reserverat mig mot utskottets uppställning af punkten a). I sammanhang härmed ber jag få nämna, att Första Kammaren, efter hvad jag hört, afslagit utskottets hemställan i punkten d). Det synes mig då vara alldeles nödvändigt att besluta något i den rigtning, som innefattas i punkten a) i min reservation. Det skulle blifva för vidlyftigt — och jag är öfvertygad om, att kammaren icke skulle hafva lust att höra på mig — om jag skulle tala om alla de förhållanden, som äro förenade med dessa byggnadsfrågor. Men, om jag skulle försöka att fatta mig kort, förhåller det sig så, att jernvägsstyrelsen börjar på att blifva en stat i staten. Den har för mycket penningar att handskas med och kan icke, kanske med bästa vilja i världen, göra de besparingar och iakttaga den hushållning, som den borde, emedan den betalar lika mycket de tider, då låga pris äro rådande. som då tiderna är betydligt dyrare. Det är af denna anledning, som vi nedsatt det begärda byggnadsanslaget från 400,000 kronor till 350,000 kronor; och för att det skall blifva något resultat af de anmärkningar, som blifvit gjorda i detta hänseende, är det nödvändigt att stadga det vilkor, som afses vid beviljande af dessa 350,000 kronor, och för den skull anhåller jag, att punkten a. uti utskottets betänkande afslås och ersättes med punkten a) i den reservation, jag afgifvit. Summan blir i

alla fall densamma, men man har dock i så fall fått fram det uttalande man önskat göra.

Jag anhåller således om afslag å punkten a) i utskottets betänkande och bifall till reservationen i samma punkt.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Här har utaf utskottet föreslagits aflåtande af en skrivelse till Kongl. Maj:t angående utredande af frågan, huruvida generaldirektören och öfverdirektörer i jernvägstrafikstyrelsen icke borde för de boställsförmåner de åtnjuta vidkännas motsvarande afdrag å dem tillkommande löneförmåner. Hvad nu först ett dylikt löneafdrag angår, skulle jag vilja fästa uppmärksamheten derå, att med den stora utveckling vårt statsbanesystem erhållit och med den högst betydliga medelsförvaltning, som är åt trafikstyrelsen uppdragen, anspråken på de personer, åt hvilka förvaltningen är anförtrord, stiga allt högre. För att staten skall erhålla trygghet för att på dessa viktiga platser få personer med nödiga insigter, arbetsduglighet och integritet, måste staten, synes mig, kunna erbjuda dem löneförmåner, som åtminstone tillnärmelsevis gå upp emot hvad enskilda jernvägsbolag kunna bjuda sina tjänstemän. Hvad särskildt byråcheferna i trafikstyrelsen angår, torde Kammaren ihågkomma, att deras nuvarande löneförmåner understiga hvad som tillkommer deras vederlikar i andra verk. I andra verk har en tjänsteman i tredje graden i lön 6,400 kronor. Efter fem år stiger den till 7,000 kronor. Öfverdirektörerna åter börja med en lön af blott 6,000 kronor och erhålla först efter tio år 7,000 kronor. Att då derutöfver tilldela dem fri bostad synes icke vara för mycket. Om emellertid Riksdagen beslutar en skrivelse i ämnet, så skall naturligtvis regeringen icke underlåta att egna frågan nödig utredning. Men herr Nils Petersson går vida längre. Han vill, att Riksdagen utan någon utredning skall redan nu besluta, att löneafdrag skall ega rum, att för generaldirektören löneafdragets belopp skall genast fastslås och, hvad mera är, att löneafdraget skall bestämmas såsom vilkor för beviljandet af det äskade anslaget. Hvad begäres då i den föredragna punkten? Jo, anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik. Om det vore fråga om nya byggnader eller tillbyggnader vid Stockholms station, som skulle blifva obehöfliga eller åtminstone billigare, om de boställsvåningar, som upplåtits åt embetsmännen, indroges, då skulle det kunna hafva något fog för sig att vid anslaget i fråga vilja fästa ett sådant vilkor, som herr Nils Petersson föreslagit. Men att, då det är fråga till exempel om ett lokomotivstall i Sundsvall, vid beviljande af anslag dertill fästa det vilkor, att generaldirektören och öfverdirektörer skola för sina boställsvåningar här i Stockholm vidkännas afdrag å deras kontanta aflöning är att sammanblanda två saker, som ej hafva med hvarandra det ringaste att göra. Med samma fog skulle man i så fall kunna vid beviljande af ett anslag å en annan hufvudtitel fästa just detta vilkor. Mot ett sådant förfarande ber jag få inlägga min bestämda gensaga.

Angående
anslag till
statens
jernvägs-
trafik.
(Forts.)

*Angående
anslag till
statens
jernvägs-
trafik.
(Forts.)*

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Såsom herrarne finna, har utskottet i mom. d) föreslagit en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om en minskning i vissa tjänstemäns vid jernvägstrafikstyrelsen löner. Hela denna fråga har först på afdelningen inom utskottet och derefter i utskottet upptagits med anledning af en skrivelse till Kongl. Maj:t, som afläts år 1877. Åt denna skrivelse, som föranledde Kongl. Maj:t att tillägga vissa tjänstemän boställsvåningar, har väl icke gifvits full tydlighet, eftersom Kongl. Maj:t tolkat dess innehåll på ett annat sätt än Riksdagen, hvilken efter all sannolikhet varit den, att vid tilläggande af fria boställslägenheter åt tjänstemännen vid statens jernvägstrafikstyrelse Riksdagen först borde höras i fråga om de afdrag ur lönen, som derifrån borde bestämmas. Förhållandet var så, att löneregleringen för dessa tjänster redan var verkställd, då 1877 års skrivelse afläts, och att desse tjänstemän sedermera genom ett Kongl. Maj:ts beslut fingo åtnjuta fri bostad utan afdrag å lönen. Den fria bostaden är således en tillökning i deras löneförmåner, som Riksdagen oåtspord blifvit lemnad, och därför är det också helt naturligt, att vid tillsättande af nya tjänstemän vid jernvägstrafikstyrelsen Riksdagen vill låta Kongl. Maj:t veta, att Kongl. Maj:t då icke bör låta de nya tjänstemännen bibehålla fri bostad och ved, utan att göra afdrag å lönen, med mindre Riksdagen deröfver får besluta.

Nu har Första Kammaren afslagit skrivelseförslaget, och det finnes således ingen annan utväg för Andra Kammaren än att instämma i herr Nils Peterssons förslag, så vida kammaren vill hafva frågan fram till Kongl. Maj:t. Jag medgifver för min del gerna, att det ej är så lämpligt att fästa det föreslagna vilkoret vid anslaget beviljande, ty de hafva ingen gemenskap med hvarandra, men på annat sätt kan den mening, som kammaren i frågan hyser, icke komma till Kongl. Maj:ts kännedom. Jag föreställer mig likväl, att, huru frågan än kommer att gestalta sig, regeringen vid de nya embetenas tillsättande fäster vederbörligt afseende vid hvad nu påpekats, hvarför jag icke för närvarande vill göra något yrkande.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf, i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall i stället till det af herr Petersson i Runtorp i hans ofvan omnämda reservation under mom. a) framställda yrkande; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 39:de punkten mom. a) af utlåtandet n:o 6,

röstas ja;

den, det ej vill,

röstas nej;

vinner nej, har Kammaren, med afslag å nämnda hemställan, godkänt motsvarande mom. a) i den af herr N. Petersson afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 91 ledamöter röstat ja och 72 nej; och hade Kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Mom. b) c) och d).

Biföllos.

§ 4.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 11 i anledning af Riksdagens år 1886 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1885.

§§ 1—3.

Biföllos.

§ 4.

Lades till handlingarne.

§§ 5—7.

Biföllos.

§ 8.

Lades till handlingarne.

§ 9.

Biföllos.

§§ 10 och 11.

Lades till handlingarne

*Angående
anslag till
statens
jernvägs-
trafik.
(Forts.)*

§ 5.

Angående restitution af stämpelafgift till sterbhusdelegarne efter friherre C. O. Silfverschiöld.

Slutligen föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 5 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående restitution af stämpelafgift till delegarne i sterbhuset efter kabinettsskamarherren friherre Carl Otto Silfverschiöld.

Sedan Kongl. Maj:t, i aflåten proposition, föreslagit Riksdagen att medgifva, att hvad för en i bouppteckningen efter friherre Carl Otto Silfverschiöld upptagen fideikommisssegendom blifvit erlagdt i stämpelafgift, eller fyra tusen niohundra nitton kronor 75 öre, måtte till bemälda friherres sterbhusdelegare återbetalas af sjunde hufvudtitelns anslag till restitutioner; hemstälde utskottet i förvarande utlåtande, att Kongl. Maj:ts omförmälda framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen medgäfvde, att ifrågasvarande stämpelafgift finge till så stor del, som belöpte på de fyra bland bemälda friherres sterbhusdelegare, hvilka till följd af egendomens egenskap af fideikommiss varit från andel i densamma uteslutne, restitutionsvis återbetalas till dessa sterbhusdelegare från sjunde hufvudtitelns anslag till restitutioner.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *A. P. Danielson* och *Petersson* i Runtorp, som ansett, att Kongl. Maj:ts proposition bort i sin helhet afslås.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *A. P. Danielson*: Herr talman! Mine herrar! Som herrarna finna, har jag icke kunnat dela den mening, utskottet uttalat i denna fråga. Man har visserligen här upprepade gånger erhållit varningar för att uppträda i småsaker. Och denna varning har jag visserligen tagit i beaktande. Men oaktadt detta är en småsak, har jag icke kunnat underlåta att derom säga några ord.

Jag har icke af handlingarna i saken kunnat finna, att i detta fall föreligger något sådant billighetsskäl, att staten skulle eftergifva här i fråga varande stämpelafgift. Af handlingarna framgår, att samtliga myndigheter hafva förklarad sterbhusdelegarne efter friherre Carl Otto Silfverschiöld skyldige att gälda stämpelafgift till det belopp, hvarmed bouppteckningen öfver sterbhuset tillhörande fideikommisssegendorar lagligen borde beläggas. Då samtliga dömande myndigheter hafva varit af denna åsigt, förefaller det mig, att Riksdagen såsom sådan icke gerna kan ha någon annan uppfattning i frågan än den man kan få från billighets-synpunkt, det vill säga, frågan blir rätt och slätt en barmhertighets-åtgärd. Så hafva vi äfven alltid behandlat frågor af denna art, till exempel frågor om danaarf, då det funnits fattiga anhöriga, som trott sig kunna styrka sin behörighet. I sådana fall har Riksdagen bifallit ansökningarna. Men så vidt man kan döma af

namnen i detta mål, är förhållandet här alldeles icke sådant, utan det är tvärt om förmögna personer, som framställa anspråk på eftergift af statens rätt. Det kan under sådana förhållanden icke vara rätt att befria dessa förmögna personer från en dem lagligen åliggande skyldighet. Jag hemställer till eder alla, mine herrar, som hafva kännedom om affärsförhållanden, om icke denna skyldighet är obestriddlig. Ingen undgår att erlægga karteringsafgift för den egendom, som finnes i ett sterbhus, och om också dagen efter dödsfall inträffar, måste bouppteckning å nyo ske, och sterbhusets tillgångar å nyo uppgifvas i bouppteckningen och beläggas med karta. Skulle man nu göra ett undantag i detta fall, endast därför att detta är fideikommisssegendom, tror jag icke, att sådant skulle uppmuntra till aktning för lagen, utan tvärt om. Det har sagts mig, att dessa egendomar representera en ganska betydande förmögenhet; man uppgifver att den årliga inkomsten af dem skulle uppgå till 70 å 90 tusen kronor, och det förefaller då icke obilligt, att staten så väl i detta fall som i alla öfriga skall utkräfva sin rätt i afseende på stämpelafgiften.

Det är dessa skäl, som hafva gjort, att jag icke anser, att här föreligga några ömmande omständigheter. Och jag vill tillägga, att om det skulle vara någon orättvisa begången arfvingarne emellan, så bör väl denna rätteligen rättas emellan dem sjelfva, och det skulle då tillkomma denne yngre fideikommissarie att hålla de öfriga sina medarfvingar skadeslöse. Denna sak är sålunda helt och hållet en familjeangelägenhet, som arfvingarne sins emellan hafva att reglera. Men att staten skulle eftergifva sin rätt, det kan jag för min del icke finna skäligt. Sjelfva statsutskottet har jemkat med rättvisan i den gjorda framställningen och velat i viss mån eftergifva statens rätt, men icke mot fideikommissarien. Vilja de ifrågavarande arfvingarne, som jag nämnt, hafva sitt åter, så må de ju väcka talan mot den, som i detta fall gjort dem orätt. Det har visserligen anförts, att fideikommissarien i fråga icke ännu skall vara vid den ålder, att han får sjelf förvalta egendomarne i fråga, men detta läser väl ej hindra att hans förmyndare kan åläggas att å hans vägnar ersätta i detta fall. Om så ej sker, går det ju an att vänta, tills han sjelf tager egendomarne om händer, och då kan ju saken lätt emellan arfvingarne ordnas.

På dessa i korthet angifna grunder yrkar jag afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som å utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herr *Jakobson*.

Vidare anförde:

Chefen för kongl. finansdepartementet, herr statsrådet friherre Tamm: Den siste talaren började sitt anförande med att omtala, det han reserverat sig mot statsutskottets betänkande, och han behöfde verkligen påminna kammaren härom, ty de af oss, som voro närvarande, då ifrågavarande betänkande förra gången aflemnades,

*Angående
restitution af
stämpelafgift
till sterbhus-
delegarne
efter friherre
C. O. Silfver-
schöld.
(Forts.)*

*Angående
restitution af
stämpelafgift
till sterbhus-
delegarne
efter friherre
C. O. Silfver-
schöld.
(Forts.)*

minnas säkert, att en sådan reservation då icke förekom. Det torde därför få antagas, att der tillkommit nya upplysningar, som kunna föranleda honom och den andre reservanten, herr Nils Petersson i Runtorp, att nu vara af annan åsigt än förut. Det är väl sant, att endast billighet talar för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men någon barmhertighetsåtgärd, såsom den föregående talaren syntes förmena, är det sannerligen icke tal om. Det gäller icke att göra eftergifter åt fattig eller rik, omyndig eller myndig, utan det gäller, huru vida tillämpningen af domstolarnes förevarande beslut verkligen blir öfverensstämmande med billighet, eller om den icke snarare skulle komma att kränka enskild mans rätt. Ty, såsom kammaren vid genomläsande af statsutskottets betänkande skall finna, högsta domstolens ifrågavarande, uti två särskilda frågor å olika tider meddelade domar leda, sammanställda med hvarandra, dertill, att personer, som aldrig kommit i åtnjutande af inkomsterna af en egendom, måst vidkännas en dryg utgift genom erläggande af stämpelafgift å bouppteckning för densamma. Derför har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva restitution af hela det stämpelbelopp, friherre Carl Otto Silfverschiölds sterbhusdelegare förpligtats erlægga. Man skulle kunna förmena, i likhet med hvad utskottet hemställt, att restitutionen borde inskränka sig till icke-fideikommissarier, men ser man närmare till, skall man finna, att billigheten talar för att bifalla Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, ty fideikommissarien har faktiskt kommit att äfven på annat sätt erlægga denna afgift till bouppteckningen, nemligen derigenom att han måst ersätta dödsboet efter farfadern för de utgifter, detsamma fått för bouppteckningens beläggande med stämpel vidkännas, och skulle fideikommissarien således, om statsutskottets förslag godkännes, komma att betala samma afgift två gånger.

Riksdagen har vid två särskilda tillfällen erkänt den principen, att skyldigheten att erlægga stämpelafgift för fideikommiss eller arf bör inträda, endast om vederbörande tillträdt egendomen. Jag vill här fästa uppmärksamheten på ett lagrum, som visserligen icke afser stämpel till bouppteckning, men der nämnda princip emellertid gjort sig gällande, nemligen 16:de § i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 6 september 1883, hvilken säger: »Fideikommissbref äfvensom annat testamente eller afhandling om gifva, då enligt bestämmelserna deri fast egendom skall öfvergå till flera personer efter hvarandra, förses med stämpel hvarje gång då, *efter det egendomen öfvergått till ny innehafvare*, lagfart derå sökes.

Jag anhåller att få till kammarens billighetskänsla öfverlemna bestämmandet af denna sak, och jag hoppas, att kammaren, om den ej bifaller Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, måtte godkänna statsutskottets hemställan, som i alla fall är mindre obillig än reservanternas, af den föregående talaren förordade förslag.

Herr Hörnfeldt: Jag har föga att tillägga till hvad chefen för finansdepartementet anført. Det är klart, att det är ur billig-

hetens synpunkt och icke på grund af någon laglig rätt, som utskottet funnit sig böra i hufvudsaklig del tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition. Som utskottet i sin motivering anför, kom friherre Carl Otto Silfverschiöld aldrig att tillträda fideikommissegendomen, emedan han afled, innan det fardagsår, som tillkom sterbhusdelegarne efter hans företrädare, gått till ända, ehuru vederbörande dömande myndigheter i alla fall måste ålägga hans sterbhusdelegare att med stämpelpapper till lagstadgad belopp förse boupp-teckningen, hvori äfven fideikommisset var intaget. På den grund och då sterbhusdelegarne icke haft någon inkomst af fideikommisset, har utskottet ansett billigheten fordra, att de sistnämnde få återbekomma stämpelafgiften för samma fideikommiss. Dessutom ber jag få fästa uppmärksamheten på, att det finnes exempel på, att dylika restitutioner förut medgifvits. Jag minnes huru som vid en riksdag för några år tillbaka — och det hafva antagligen de af herrarne, som äfven då voro riksdagsmän, icke glömt — på enskild motionärs framställning en person vid namn Bladh fick eftersänkta icke mindre än 5,000 kronor, hvilka han blifvit dömd att betala för olaga bränvinsutskänkning. Huru vida det må vara större skäl att göra en dylik eftergift på grund af en enskild motionärs framställning än en kongl. proposition, det är en fråga, som jag icke vill inlåta mig på. Men deremot anser jag, att fullt ut lika goda skäl finnes för en restitution till friherre C. O. Silfverschiölds sterbhusdelegare som till herr Bladh.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr A. P. Danielson: Det är nu två gånger, som man i dag från ett visst håll fått höra antydningar af klander mot ledamöter, hvilka i kammarens plenum yrka på afslag eller ändring af utskottets utlåtande, mot hvilka de underlåtit att reservera sig. Ehuru jag knappt anser mig behöfva svara härpå, vill jag likväl angifva orsaken, hvarföre jag i denna fråga underlåtit att anteckna mig som reservant. Som herrarne väl känna, har statsutskottet många, och rätt viktiga ärenden att handlägga och då medgifver tiden icke alltid närmare följa de s. k. småmålen, till hvilka jag hänför denna fråga, helst som utskottet i dessa vanligen litar på afdelningarnas afgifna förslag till utlåtanden. Dessa småmål uppsättas icke i förslagstryck, utan endast skriftligen. Vid hastigt afgörande af dylika så att säga, högtals förekommande mål, är det ju ganska lätt att förbise något, som man velat hafva anorlunda. Detta må vara sagdt till min ursäkt i detta fall, så godt det kan få gälla. För öfrigt får jag säga, att har man inte bättre skäl för sjelfva saken, så kan man gerna afstå den; ty jag antager, att, äfven om en riksdagsman *icke* reserverat sig, han såsom sådan har sin rätt oförkränkt att här i kammaren fritt yttra sig och framställa sina yrkanden i sak, hvarom fråga är — eller hur, herr talman?

Från statsrådsbanken hafva vi hört sägas, att här kan ifrågasättas huru vida domstolens beslut i frågan icke innebär en kränkning af enskild mans rätt. Ja, det är ett svårt tal; men en-

*Angående
restitution af
stämpelafgift
till sterbhus-
delegarne
efter friherre
C. O. Silfver-
schöld.
(Forts.)*

Angående
restitution af
stämpelafgift
till sterbhuss-
delegarne
efter friherre
C. O. Silfver-
schöld.
(Forts.)

ligt min öfvertygelse saknar det fog och kan icke bevisas. Af handlingarne i målet framgår alldeles oförtydligt, att samtliga de dömande myndigheter i målet i betraktande af gällande lag och laga stadgar varit ense om beslutet; och det är derföre rent af för att häfda domstolarnes rätt, som jag anser, att man måste afslå hvad Kongl. Maj:t här begärt, helst som här föreligga som jag förut nämnt inga så kallade billighetsskäl; ty vi veta att det gäller här, som väl är, i ekonomiskt afseende lyckligt lottade menniskor, och vid sådant förhållande saknas, synes mig, hvarje skäl att göra undantag från allmänt gällande lag.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som statsutskottets hemställan.

Chefen för kongl. finansdepartementet, herr statsrådet, friherre Tamm: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande vill jag nämna, att jag tror mig hafva sagt, icke att domstolarne genom sina ifrågavarande domar kränkt enskild mans rätt, utan att dessa domar, oaktadt sin laglighet, hvar för sig komma i tillämpningen att hafva till följd, att den enskilde blifver lidande, ja kränkt. För öfrigt tror jag icke, att Riksdagen behöfver fatta sitt beslut för att häfda domstolarnes rättvisa, ty domstolarnes anseende står i vårt land lyckligtvis så högt, att de icke behöfva något erkännande, hvarken från ett håll eller från ett annat.

Herr Petersson i Runtorp: Jag ber att få instämma med herr Danielson. För min del hade jag trott, att det varit bättre om regeringen, i stället för att begära en eftergift å en fullt lagligt ådömd afgift till staten, inkommit med förslag till sådan ändring i lagen, att dylika oegentligheter i förhållandet mellan tydlig lag och full rättvisa må för framtiden förebyggas; ty det är ju alldeles tydligt, att då i fråga om mindre belopp personer blifva utsatta för liknande fall, så betala de hellre än bråka.

Jag yrkar emellertid afslag å punkten.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering emellertid blef begärd, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i utlåtandet n:o 15,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

vinner nej, har Kammaren afslagit såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna proposition.

Omröstningen visade 75 ja, men 80 nej; och hade Kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 4 för att åter sammanträda kl. 7 på aftonen.

In fidem

A. E. J. Johansson.